

Izhaja ob 4 jutraj.
Stane celoletno . . . 240 K
mesечно 20
za tiskalno 360
za inozemstvo . . . 600
Oglaš. za vsak mm višine
stolpca (68 mm) . . 2 K
mal. oglaš. do 30 mm
stolpca (68 mm) . . 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 18/1
Telefon št. 73
Upravišтво:
Sodna ulica št. 6
Telefon št. 88
Račun kr. post. ček urada
šte. 11.842

Današnja številka obsega osem strani in stane dve kroni.

Ljubljana, 30. julija.

Z vso besnostjo se zaganja zadnje dne «Jugoslavija» v nas, ker smo dokazali, da delujejo vodje narodno - socialne stranke v svojem demagoštvu in bešen strankarstvu popolnoma v komunističnem smislu in da njihovo delovanje za konsolidacijo države ni manj kvarno kakor komunistično, klerikalno ali frankovsko. Obejina nas z denuncijantstvom in podobnimi posredstvi.

Pri tem pa vodstvo narodno - socialistične stranke še vedno ni desaviralo svojega poslanca z Brandnerja. Ugotovljeno je, da je nastopal posl. Brandner na svojem shodu v Trbovljah odkrito za komuniste in njih stranko. Razlagal je delovanje na shodu da med njegovo in njihovo, komunistično stranko ni nasprotij, le da ima NSS to prednost, da sme zato, ker je «narodna», neovirano delovati, dokler je komunistom vsako delovanje zabranjeno.

Mogoče bo kdo ugovarjal, da je Brandner rabil to izrazo samo v agitacijske namene, da bi pridobil nekaj delavcev za narodno-socialistično stranko. V tem slučaju bi ga moralo takoj, ko je prišel v javnost ta govor, vodstvo narodno - socialne stranke desavirirati in izjaviti, da je ta izjava padla brez izjavi in brez veljavnosti strankinega vodstva. Ako bi se to zgodilo, bi mi sprejeli tako izjavo z veseljem na znanje in bi samo konstatirali, da se poslužujejo narodno-socialni volitve različnih metod, da se v mestih, kjer imajo več ali manj meščansko občinstvo, bijejo na prva radi svoje narodnosti, na delavskih shodih pa trdijo, da jim narodnost služi samo v zaščito. Kaj pa naj si mislimo, dokler pa strankino vodstvo tega ne popravi?

Kar se tiče političnega delovanja narodno - socialne stranke, smo že ponovno izrazili svoje mnenje. Predvsem moramo ločiti v tej stranki dve struji. Ena obstaja iz nekaterih voditeljev in iz likov «Jugoslavija», druga struja pa iz ogromne večine pristavev narodno - socialne stranke.

Prva struja je prožeta s smrtnim sovraštvom do demokratov. Tej struji, zdi se, je vse dopustno, samo da se pobijajo demokrati. V svojem zaslepljenem sovraštvu gredo pristavi te struje tako daleč, da izpodkopavajo ugled državi sami. Poglejmo si «Jugoslavija». Vsi ukrepi naše vlade so slabi, temelj naše države, to je ustava, je slaba. Izbrano dijakotiko kritizira «Jugoslavija» vseprej, kar naša vlada napravi. Pretežna večina njenih čitateljev je morala pri radi te nedosludne in spretne razdrtnice kritike lo prepričanja, da ni le naša vlada slaba, ampak da sloni tudi naša država na šibkih negah.

Ali je doprinesla «Jugoslavija» tekom zadnjega pol leta sploh kaj h konsolidaciji naše države? V sodelovanju z drugimi listi, z «Novim Casom», «Slovencem», «Stražom» itd. se je trudila obsojati vse državne naprave, od ustave do najpriljubljenejše naredbe. Vsi akti, v katerih se udeležuje država, so bili pod neizprosnim nožem njenih kritikov razmesarjeni. Ni čuda, da je priprost narod, ki jo čita, začel premišljevat, ali je naša država sploh življenja zmožna, ako je vse, kar se v njenem imenu izvrši, slabo. Kritika vladnih ukrepov se je vodila v takem tonu, da je integriteta države odkrknjena. Ne le da niso gojila patrijotizma in državotvornih idej, ampak jih je ob vsaki priliki persifirala.

Vsaka politična stranka, zlasti če je v opoziciji, ima pravico, da kontrolira in kritizira vlado in vladne stranke. A ta kritika ima in mora imeti gotovo meje. Če v normalnih razmerah velja to načelo, kaj šele v takih izrednih, v kakršnih živimo danes. Te meje so voditelji NSS daleč prekorčili. Posegli so s tem ponovno v integriteto države in napravili narodu ogromno škodo, katere krivde se ne morejo oteati, če še tako otepajo okrog sebe z denuncijantstvom.

NAŠA RAZMEJITEV Z MADŽARSKO

Beograd, 30. julija. (Izv.) Pričetkom meseca prične jugoslovansko-madžarska mešana komisija dela za razmejitve obeh držav. Za glavnega našega delegata je imenovan polkovnik Vojin Čolak-Antić, komandant v Baranji.

Sodnija zahteva izročitev vseh komun. poslancev

PREISKAVA JE DOGNALA, DA JE VODIL KOMUNISTIČNI POSLANSKI KLUB VSO TERORISTIČNO AKCIJO.

Beograd, 30. julija. (Izv.) Na današnji popoldanski seji narodne skupščine je bila prečitana vloga sodne oblike, ki zahteva izročitev vseh še ne izročenih komunističnih poslancev, da se mora biti njih uvesti kazenska preiskava. Vloga povdarja, da je dosedanja potek preiskave o atentatu na regenta dokazal, da so bodisi direktno, bodisi indirektno skrivili atentata vsi komunistični poslanci.

Med drugim vlogo je priporočal izročitev poslancev minister pravde Gjuričić, ki je izvajal: Dosedanja preiskava je dognala, da atentator Stejić ni izvršil svojega zločina po lastni inicijativi in tudi ne samo na nagovarjanje poslancev Čopića, Filipovića in Kovačevića. Atentat je marveč rezultat posvetovalni in sklepni celokupnega kluba komunističnih poslancev v konstituenti. Ti poslanci so v svojih govorih na sejah konstituante odkrito nastopali proti postojeci obliki vladavine in proti našemu vladarju. Posvetovalni komunističnega kluba v konstituenti so se udeleževali po razglasu «Obznanje» tudi številni komunistični agitatorji — nerposlanci —, med njimi zlasti atentator Stejić. Na teh sejah so oglašali obsoljiti današnji položaj v državi in sklenili, da ga spremene nasilnim potom. V to svrhu se ima uvesti rdeči teror, ki naj pripravi proletarsko

diktaturo. Osmujejo naj se po vseh večjih kraljih tajne teroristične organizacije, ki bodo začele z atentati na regenta in politične osebnosti odgovarjati na Obznanje.

Dosedanja preiskava je že dognala več takih tajnih organizacij, med katerimi se je zlasti odkrivala organizacija v Novem Sadu, ki je bila v najožji zvezi z Madžari. Vse te organizacije je denarno podpiral komunistični poslanski klub, ki je iz svojih sredstev plačeval tudi glavne agitatorje, med njimi ravno Stejića.

Komunisti so poskušali sprva motiti izvajanja ministra Gjuričića z ironičnimi medklici, kmalu pa je obvladala tudi nje globoka resnost, ki je ležala nad celo sejo zbornice. Tiho in potro se zanužljali komunisti drug za drugim v parlamentarno dvorano.

Skupščina je izročila zahtevo po izročitvi komunističnih poslancev imunitetnemu odboru, ki ho razpravljati o njej na svoji ponedeljkovi seji. Brezdvomno bo zahtevi ugodil in sklenil izročitev komunističnih poslancev. Ker Lodo v tem brščas komunistični mandati že razveljavljeni, sklep imunitetnega odbora ne bo imel praktičnega pomena. Bo ne vseeno ogromnega moralnega značaja, ker bo na ta način jasno dokumentiral skrivno komunističnih poslancev na zločinskih atentatih.

Seja Narodne skupščine

DRŽAVNO POSOJILU V INOZEMSTVU. — NOVI POSLANCI.

Beograd, 30. julija. (Izv.) Na današnji popoldanski seji narodne skupščine je predložil finančni minister predlog o državnem posojilu v znesku 500 milijonov dinarjev, ki naj se najame v inozemstvu. Skupščina je predlog odkazala finančnemu odboru.

Potem je bilo prečitano poročilo verifikacijskega odbora o vpolklcu novih poslancev povodom odložitve mandatov poslancev dr. Bogumila Vošnjaka in Juraja Demetrovića ter smrti poslanca M. Draškovića. Pri prihodnji seji se bo izvršila zakletva novih poslancev, ki pridejo na izpraznjena mesta. Za dr. Vošnjaka pride Stefan Dobnik, za Demetrovića Joca Orešanin, a namesto umorjenega ministra n. r. Draškovića Tihomir Uličić.

Dr. Dragutin Vladislavljević, komunistični poslanec, ki je podal ostavko na poslaniški mandat.

Prečita se nato akt, v katerem zahteva sodnija po ministru pravde, da

se izroče sodniji vsi komunistični poslanci. Akt se predloži imunitetnemu odboru.

Dalje zahteva minister pravde, da se izroče sodniji poslanci Franjo Pančer, Vladimir Pušenik, Josip Kleki, Stepan Urošić in Filip Lakuš zaradi raznih prestopkov. Tudi o tem bo razpravljali imunitetni odbor.

Med drugim se prečitajo nato tudi resolucije, ki so bile sklenjene in poslance Narodni skupščini na protestnih zborovanjih zaradi atentatov na regenta Aleksandra in ministra Draškovića v Beogradu, Tetovu in drugod.

Potem izjavi komunistični poslanec Vlada Marković pred zbrano skupščino, da izstopa iz kluba komunističnih poslancev in iz komunistične stranke sploh.

Predsednik Ribar zaključil nato sejo ob 19. ter odredi prihodnjo sejo za ponedeljek ob 16.

ŽALNA SEJA ZA MINISTROM DRAŠKOVIĆEM.

Beograd, 30. julija. (Izv.) Po skoro enomesečnem odmoru se je danes dopoldne narodna skupščina zopet sestala v plenumu. Prva seja je bila posvečena spominu umorjenega ministra Draškovića. Posmrtni govor je imel predsednik skupščine dr. Ribar, ki se je v uvodu spominjal tudi ponesrečenega atentata na regenta ter potem v svojem globoko občutnem govoru razlagal, da je padel pokojni Milorad Drašković kot žrtvo svoje ljubezni do njenjenega jugoslovanskega naroda.

Po dr. Ribarjevem govoru je bila seja skupščine v znak žalosti zaključena, na kar se je večina poslancev podala v cerkev, kjer so se opravili slovesen parastos za Draškovičem.

ZOPET EN KOMUNISTIČEN VODJA DEZERTIRAL.

Beograd, 30. julija. (Izv.) Komunistični poslanec Vlada Marković iz Novega Sada je predsedniku skupščine, dr. Ribarju, naznanil svoj izstop iz komunistične stranke in iz komunističnega poslanskega kluba. Kot motiv za ta svoj korak je v svoji vlogi navedel nesporazume s terorističnimi akcijami svojih drugov v klubu. On da se ni nikdar strinjal z anarhističnimi elementi v klubu ter vedno pobijal njih teroristične tendence.

VSI NA DELO, DA REŠIMO BRATE!

IZ ZAKONODAJNEGA ODBORA.

Beograd, 30. julija. (Izv.) Pred 10 skupščino se je v dopoldne seja zakonodajnega odbora, na kateri je Kuševogović predložil svoj poročilo o zakonu za zaščito države za skupščino. Poročilo je bilo sprejeto soglasno na znanje. Nato je bila seja zaključena in sklicana za ponedeljek dopoldne z dnevnim redom: Volitev predsednika, pregled nekaterih vladnih uredb, razprava o vladnem zakonskem načrtu o izmeni carlinskega tarifa, pooblastilo za posojilo, izmena zakona o neposrednem davku. Izvolil se bo tudi poslovniški odbor za skupščino, v katerega je predsednik dr. Ribar predložil sledeče kandidate: dr. Žerjava, Vojo Marinkovića, Mišo Tuhonovića, R. Filipovića in Joco Jovanovića.

OBSODNI SELJAKOV-BUNTOVNIKOV.

Zagreb, 30. julija. (Izv.) Danes je bila proglašena razsodba v procesu proti seljakom, ki so se 6. in 7. septembra 1920. pobunili v Sv. Ivanu Zelini. Obtoženih je bilo 88 seljakov. Obsojeni pa so bili: eden na tri leta, eden na dve leti in dva meseca, šest na dve leti, eden na osem mesecev, 30 oproščani, ostali na šest do osem mesecev ječe.

Spor med Habsburžani za madžarski prestol

RIVALITETA MED KARLOM IN NADVOJVODO ALBREHTOM. — SENZACIJONALNA RAZKRITJA V MADŽARSKEM PARLAMENTU.

Dunaj, 30. julija. (Izv.) «Neues Acht-uh-Abendblatt» poroča iz Budimpešte: Madžarska politika je stopila v odločilno fazo. Vprašanje kralja je zadnji dve leti sicer stopilo bolj v ozadje, vendar pa se je pojavljalo, dasi več ali manj prikrito, v raznih aferah kakor zadeva Friedrich, Vaszonyi in odkritja bivšega ministra Benitzkega, in je tudi povzročilo padec ministrstva Teleki. Sedaj pa je stopilo zopet popolnoma v ospredje. Po velikonočnem potovanju razkralja Karla na Madžarsko se je vnel hud boj med legitimisti in pristaji svobodne volitve kralja. Pred tem potovanjem je bil položaj tale:

Legitimisti, na čelu jim knez-primas Csernoch, grof Albert Apponyi, polkovnik Lehar, podmaršal Lukasich, poslanec Benitzky, Stefan Friedrich, Vaszonyi in drugi, so se zavzemali za kralja Karla. Na drugi strani je bila majhna vojaška stranka in del malih poljedelcev (bivša ministra Haller in Benard in državni tajnik Petar, ki so se zavzemali za bivšega nadvojvodo Jožefa.

Poleg teh je bila še tretja stranka, zlasti častniško društvo «Mova» pod vodstvom bivšega stolnika generalnega štaba in nekdanjega poslanca Goembosa, ki se je odločno izrekla za to, da državni upravitelj Honay ostane kolikor mogoče dolgo na svojem mestu. Pri tem ni krogi pa so dobro vedeli, da ta skupina, kateri pripadajo tudi načelnik tiskovnega urada v madžarskem ministertvu za zunanje stvari, Eckhard, dalje ravnatelj madžarskega korespondenčnega urada in bivši rimolster Kozmar, potem baron Perenyi in grof Emerich Karolyi ter radikalni probujajoči se Madžari, nameravajo proglasiti bivšega nadvojvodo Albrehta kot Arpada II. za kralja madžarskega.

Za uresničenje te ideje so na deželi oživitvorili teroristično propagando, ki je delala z velikimi denarnimi sredstvi. Je zaradi te propagande se je razkralj Karol odšel na Madžarsko o Veliki noči. Po njegovem povratku v Svico je prišlo do razkola, ker so vsi člani kraljeve dinastije Habsburžanov smatrali Karla kot legitimiranega madžarskega kralja, le nadvojvodinja Izabela je zastopala stališče, da se mora madžarski prestol žimprej zasesti, ker je v tem vprašanju obstoja dinastije Habsburžanov. Ker pa ima njen sin Albreht v častniških krogih in v ogromnem delu probujajo-

čih se Madžarov močno zaslonbo je nadvojvodinja javno govorila, da bi njen sin sprejel madžarski prestol, ako bi mu ga ponudili.

Meseca aprila in maja je nadvojvoda Albreht potoval v Madrid, kjer je konferiral s španskim kraljem o svoji kandidaturi na madžarski prestol. Nato je šel v Pariz, kjer je iskal zvez s francoskimi rojalisti. Zatrjujejo, da je kralj Alfonz kmalu potem konferiral z merodajnimi krogi, ko se je mudil v Parizu in Londonu. Govorijo tudi, da je poslal pismo kralju Karlu, kjer mu naznanja, da stoji kandidatura Albrehtova zelo ugodno in da bo Karl dobil večino premotenja Habsburžanov, ako se odreče madžarskemu prestolu na korist Albrehta. Razkralj Karol je to ponudbo odločno odklonil in javno izjavil, da se slejkoprej smatra za legitimiranega kralja madžarskega.

Pred približno štirimi tedni se je nadvojvodinja Izabela povrnila iz Luzerna na Madžarsko. Stauje v Magyar Ovarju in ima sedaj zelo mnogo denarja, ki ga je dobila na ta način, da ji je neki ameriški konzorcijski posodil 200 milijonov kron na njena posvetva. Te vste porablja sedaj za propagando kandidature svojega sina Albrehta. Denar je izročila komiteju treh članov, namreč Juliju Goembosu, Perenyiju in Ghyllanyiju. «Društvo probujajočih se Madžarov» je priredilo veliko zborovanje v Kiskunfelegyhazi, kjer so govorili ravnokar zopet aktivirani nadporočnik Hejjas, podpolkovnik Pronyai in sednik vrhovnega stola Ziga Endre. Ti trije govorniki so se na eni strani izjavili za kandidaturo nadvojvode Albrehta, na drugi strani pa za postritev protizidovske agitacije. Izjavili so, da bodo vsakogar smatrali za nasprotnika in komunisto, kdor ni s «probujajočimi se Madžari».

Sedaj je položaj tale: Okolica Horthyja in večina članov kabineta Bethlenovega so pridobitni za kandidaturo Albrehta. Odkritja Benitzkega v narodni skupščini so začetek boja, ki se je sedaj z vso silo razvel od legitimisti in pristaji nadvojvode Albrehta, ki so že prešli v napad. Pred par dnevi je bil polkovnik Lehar, odločen pristav Karla, upokojen in predsednik narodne skupščine karlista Rakovszkega so naravnost prišli, da je moral podati svojo ostavko.

ČASTITKE K SPREJEMU ZAKONA O ZAŠČITI DRŽAVE.

Beograd, 30. julija. (Izv.) Vlada je prejela povodom sprejema zakona o zaščiti države ogromno število delev, ki občudujejo njen energičen nastop in obsojajo teroristične akcije. Največ jih je iz Sumadije.

IZVOZ ŽIVIL SE NE PREPOVE.

Beograd, 30. julija. (Izv.) Nekateri listi so priobčili vest, da je vlada prepovedala izvoz živil. Kakor je izvedel vaš poročevalec na merodajnem mestu, so vse te vesti izmišljene. Izvoz bo prepovedan samo v slučaju, če bi bila naša letina tako slaba, da bi bila ogrožena prehrana domačega prebivalstva. Česar pa ni pričakovati, čeprav letina letos ni tako dobra kakor lani.

SESTANEK MASARYKA Z AVSTRILJSKIMI POLITIKI.

Dunaj, 30. julija. (Izv.) Sestanek predsednika češkoslovaške republike z avstrijskimi politikmi se vrši 8. avgusta v Hallstadtu. Predsednik Masaryk pride v Hallstadt, kjer ga dočaka dr. Schober in dr. Hainisch; sestanku bosta prisostvovala tudi češkoslovaški poslanek na Dunaju dr. Fiedler in avstrijski poslanik v Pragi dr. Marek.

PORAZ BANCNIH URADNIKOV NA ČESKEM.

Praga, 30. julija. (Izv.) «Pravo Lidu» javlja, da se je včeraj končala stavka bančnih uradnikov, in sicer pod pogoji, ki so za uradnike izredno trdi. Banke so začele popolnoma izrabljati svojo zmago. Začele so odpuščati uradnike vse vprok. Odpuščeni so celo uradniki z nad 30 leti bančne služ-

be in taki, ki so izrednodobro kvalificirani. Češki denarni zavodi v Pragi so odpustili včeraj okoli 2000 uradnikov. Odpuščeni uradniki nameravajo zaprositi ministrskega predsednika, naj intervjuira pri bankah v njihov prilog, in so protestirali proti takemu krutemu postopanju bank napram svojim nameščencem.

KRVAV SPOPAD MED FRANCOŠKIMI IN ITALIJANSKIMI OFICIRJI.

Berlin, 30. julija. (Izv.) V Opolah je prišlo do krvavih spopadov med francoskimi in italijanskimi oficirji zaradi nekkih žensk. Italijanski oficirji so napadli francoske oficirje, ki so spremljali neke dame. V konflikt so se vmešali tudi francoski in italijanski vojaši; sredi preprija je eksplodirala ročna granata, ki je ubila dva italijanska oficirja in nekaj francoskih vojakov. Angleška vojaška patrulja je razdvojila nasprotnike.

IZMENA RUSKIH IN MADŽARSKIH VOJNIH VJETNIKOV.

Dunaj, 30. julija. (Izv.) Med Rusijo in Madžarsko se je dne 28. julija sklenila pogodba o medsebojni izročitvi vojnih in civilnih vjetnikov. Po določbah te pogodbe se Madžarska obvezuje, da bo na podlagi predložene imenika izpustila na svobodo 400 oseb in jih na željo poslala v Rusijo. Na listi so tudi imena bivših madžarskih ljudskih komisarjev. Rusija se obvezuje, da bo izpustila doslej vjeta madžarske častnike in civilne internirance. One osebe, ki žele ostati na Madžarskem, oziroma v Rusiji, se ne smejo izgnati.

Italija in črnogorsko vprašanje

Italijanski senator Benedetto Ciriaco De Vecchi objavlja v italijanskih listih članek o črnogorskem vprašanju, v katerem zagovarja politiko bivšega predsednika italijanske vlade Giolittija in ministra zunanjih zadev grofa Sforze, katerega odčitajo nacionalisti in fašisti, da sta izdala Črno goro. Ciriaco De Vecchi v svojem članku izjavlja, da sta bila ravno Giolitti in Sforza edina dva evropska diplomata, ki sta se zavzela za Črno goro, toda črnogorsko prebivalstvo je samo desaviralo njih diplomatske korake, ko je z volitvami v konstituantno skupščino potrdilo končno ujedinjenje Črne gore z Jugoslavijo.

Ali vendar je Italija poskušala v Washingtonu, Parizu in Londonu, da pridobi te vlade za idejo plebiscita v Črni gori. Rezultat tega italijanskega diplomatskega koraka pa je bil popolnoma negativen. Amerika je enostavno odgovorila, da črnogorskega vprašanja sploh ne pozna, ker je to notra-

nje vprašanje kraljevine SHS. Francija je izjavila, da za njo ne obstaja nobeno črnogorsko vprašanje, od trenutka, ko je priznala priključitev Črne gore Srbiji. Angleška vlada pa je odgovorila, da se je njena specialna mislija, ki je bila del časa v Črni gori in izvršila podrobno anketo o črnogorskih razmerah, prepričala, da je ogromna večina prebivalstva zadovoljna z ujedinjenjem s kraljevino SHS in da je srečna, da tvori integralni del srbsko-hrvaško-slovenske države. Z ozirom na to, da smatra angleška vlada črnogorsko vprašanje kot definitivno rešeno in v svetlo prijateljsko Italiji, da naj ne poskuša oživitviti tega vprašanja, ki bi znalo vzbuditi v Jugoslaviji veliko nerazpoloženje proti Italiji.

Ciriaco De Vecchi v ozirom na te odgovore zaveznikov, kaj sta mogla še storiti Giolitti in Sforza, ko sta videla, da zavezniki ne poznajo več tega vprašanja, pač pa da svetujejo Italiji, naj ne dirja več v zaključen proces ujedinjenja Črne gore z ostalimi jugoslovanskimi pokrajinami.

tudi medzavezniki konferenca odločila, da za enkrat še ne more upoštevati naših želj in zahtev po reviziji koruškega vprašanja. Količki, ki so zabijajo, in mejniki, ki se bodo postavili na Karavankah in na Peči ne bodo dolgo časa tvorili naše državne meje. Naši mlini meljejo počasi, pa sigurno. Na našo Koruško ne pozabimo nikdar.

ITALIJANSKE «STRATEGIČNE MEJE».

Londonski pakt je zagotovil Italiji takozvane strategične meje. Italija je stopila v boj proti Avstriji le pod pogojem, da dobi meje, ki bi jo zagovarjale pred monarhijo, ki je po takratnem mišljenju imela obstojati tudi še po končani svetovni vojni.

Toda nekdanja Avstro-Ogrska se je zrušila in italijanski strah pred invazijo bi moral ostati pokopan v razvalinah bivšega cesarstva. Toda prišlo je drugače. Italija je nastopala še l. 1918. kot prijatelj in zaščitnik zatiranih narodov, med katerimi smo bili tudi mi, Jugoslovani. Lepe so bile njene besede in človek bi mislil, da bo Italija v dejstvu spoštovala svojo besedo in ne bo podjarmila naroda, ki hoče živeti samostojno življenje. Toda pri Lanu je obljuba drugo kot njena izvršitev. Zasvojen cesarstvo je poginilo, Italija je pa še vedno vztrajala na svojem paktu, ki je bil sedaj naperjen proti — lastnim zaveznikom. Italija se ni hotela prijateljsko pobotati, temveč je izsilila od nas rapalsko pogodbo.

Kako je vse drugače postopala z bivšim cesarstvom, ko se je hotela pogoliti z njim mirnim potom. Dobrih 14 dni, predno je sklenila Italija londonski pakt, je stavila bivši Avstriji predlog, naj ji slednja prepusti Gorico in Gradsko ter desni breg Soče, pa ostane nevtralna. Takrat je Italija smatrala za popolnoma zadostno postaviti državno mejo v soški dolini. Niti Trsta ni zahtevala, temveč le njegovo nevtralizacijo. Zato je dobro, da imamo vedno pred očmi, kakšno mejo je dne 8. aprila 1915 Italija zahtevala od onega cesarstva, ki jo je obkrožalo od avstrijskih gor do Ogleja. Dotični pasus se glasi: »... dosežanje mejo zapusti nova črta pri Neveji in se sprsti po Rombonovem pobočju do Soče vzhodno od Bovca. Ob Soči teče meja navzdol do Tolmina, kjer reko zapusti in se vzpne proti vzhodu na plato Pregone planine ter teče po čepovanjski dolini in vzhodno od Gorice, preko komenskega Krasa ter doseže morje med Trilcem in Trstom, in sicer v bližini Nabrežine. Trst pa naj bi postal popolnoma avtonomna in neodvisna država, v kateri bi ne smelo biti niti avstro-ogrškega, niti italijanskega vojaštva. Obsegala bi pa ta država tržaško ozemlje do Nabrežine, (ki bi spadala poleg) ter sodna okraja Koper in Piran. Pri Nabrežini bi tržaška država mejila na novi italijanski teritorij.

Nabiralniki družbe sv. Cirila in Metodija stojijo zopet na mizah v marsikaterem lokal. Da bi našli obilo oskrbovalcev in posnemalcev! Skrivnost cveta.

Mariborska podružnica Jugoslovanske Matice ustanovi svoj dramatični odbor, ki bo imel nalogo, prebrati obsejno prebivalstvo z nardnimi igrami. Bivša avstrijska era je namreč naše obsejno prebivalstvo že močno pomemila. Cisti dobiček je namenjen Jugoslovanski Matici.

Prosveta

Komorni kvartet Zika je v sredo z velikim umetniškim uspehom koncentriral v Rogški Slatini. Škoda le, da se jugoslovanski gostje niso odzvali vabilu na poset koncerta v takšnem številu, kot ga je zaslužil. Poslušalci so imeli lep umetniški užitek in se niso mogli dovolj načuditi virtuozni igri umetnikov Zikovcev.

Prosveta

Komorni kvartet Zika je v sredo z velikim umetniškim uspehom koncentriral v Rogški Slatini. Škoda le, da se jugoslovanski gostje niso odzvali vabilu na poset koncerta v takšnem številu, kot ga je zaslužil. Poslušalci so imeli lep umetniški užitek in se niso mogli dovolj načuditi virtuozni igri umetnikov Zikovcev.

Prosveta

Komorni kvartet Zika je v sredo z velikim umetniškim uspehom koncentriral v Rogški Slatini. Škoda le, da se jugoslovanski gostje niso odzvali vabilu na poset koncerta v takšnem številu, kot ga je zaslužil. Poslušalci so imeli lep umetniški užitek in se niso mogli dovolj načuditi virtuozni igri umetnikov Zikovcev.

Prosveta

Komorni kvartet Zika je v sredo z velikim umetniškim uspehom koncentriral v Rogški Slatini. Škoda le, da se jugoslovanski gostje niso odzvali vabilu na poset koncerta v takšnem številu, kot ga je zaslužil. Poslušalci so imeli lep umetniški užitek in se niso mogli dovolj načuditi virtuozni igri umetnikov Zikovcev.

Prosveta

Komorni kvartet Zika je v sredo z velikim umetniškim uspehom koncentriral v Rogški Slatini. Škoda le, da se jugoslovanski gostje niso odzvali vabilu na poset koncerta v takšnem številu, kot ga je zaslužil. Poslušalci so imeli lep umetniški užitek in se niso mogli dovolj načuditi virtuozni igri umetnikov Zikovcev.

Sokolski vestnik

Sokolska župa v Ljubljani priredi v nedeljo dne 7. avgusta 1921. celodnevni delni župni zlet z javno telovadbo in vrtno veselico in Vrhniko. Spored: dopoldne: 1.) prihod župnih društev ob 8. na Vrhniko in spreved po občini na telovadišče; 2.) ob 9. skušnja za popoldansko javno telovadbo. — Obed. — Popoldne: 3.) ob pol 4. do 4. koncert vojaške godbe na telovadišču; ob 4. javna telovadba; 4.) po telovadbi ljudska veselica (godba, petje, srečolov, šaljiva pošta itd.) Vstopnina k popoldanski skušnji 1 dinar za nima k dopoldanski skušnji 1 dinar za vrste 5 dinarjev, II. vrste 4 dinarje, III. vrste 3 dinarje, stojišča 2 dinarja. Vstopnina k veselici 2 dinarja. Vlaki vozijo iz Ljubljane na Vrhniko ob 12.0, 13.18 in ob 19.20; iz Vrhniko v Ljubljano vozi vlak ob 16.10 in ob 20.40. Posebni vlak pa odhaja iz Vrhniko v Ljubljano ob 23.20. Vlak, ki odhaja iz Ljubljane ob 13.18 in poseben vlak iz Vrhniko, bosta postajala tudi na Viču pri vlakovjavlinici št. 10/a. Pri prireditvi sodeluje polnoštevna godba dravske divizijske oblasti pod vodstvom g. kapenika dr. Cerina. Za jedila in pijačo je preskrbljeno. — Zdravo! — Predsedstvo Sokolske župe v Ljubljani.

Jezdni odsek Sokola Ljubljana naznaja, da se vrši v mesecu avgustu brezplačno odpuščanje v jahanju. Vsi bratje, kateri reflektirajo na ta pouk, naj se zglašajo najkasneje do dne 15. avgusta pri bratu Sterlekarju, Mestna hranilnica, kjer dobe natančnejše informacije.

Ribniški Sokol vabi vse Sokole in prijatelje Sokolstva na prireditev dne 7. avgusta ob priliki 15letnice društvenega obstoja. Sodeluje polnoštevna godba jugoslovanskih železničarjev iz Ljubljane. Posebni vlak proti Ljubljani odhaja ob 21. uri iz Ribnice. Kdor hoče zagotoviti kosilo, naj se prijavi odboru.

Celjski Sokol priredi danes dne 31. julija ob 16. uri na glazili javno telovadbo. Nastopijo člani, članice in ves naraščal. Po telovadbi velika ljudska veselica. — Vstopnina: rezervirani sedeži 5, I. vrsta 2, II. vrsta 3, in stojišča 1 dinar.

Sport in turiztika

ŽMAGA ILIRIJE NAD DUNAJSKIM RAPIDOM.

Dunajsko najboljšo nogometno društvo Rapid je poslalo v Ljubljano eno svojih prvih moštev. Zato je izid včerajšnje tekme 5 : 1, polčas 3 : 0 v prid Ilirije, aplotno presenetli. Rapid je tehnično jako dober, ima točno kombinacijo in je zlasti izvežen v spretne podajanju. Zogo je imel večkrat pred golom Ilirije kakor ta pred njegovim. A tu je dosledno odrekel. Rapidovi napadi so bili mnogo premalo odločni in tudi premalo spretni. V streljanju so se izkazali Dunajčani sinoči slabe. In temu predvsem imajo pripisati svoj poraz.

Ilirija je nastopila v novi sestavi. Vsi igralci so se potrudili, da store kar morejo, a kljub temu niso dosegli osobite forme. Opazalo se je zopet pomanjkanje premišljene in dosledne kombinacije. Zato pa se Ilirijani z dobrim uspehom uporabljali koristno taktiko naglih in odločnih napadov, ki so ji poleg resne obrambe golmanove v prvi vrsti pomagali do lepega rezultata. Ta morda ne odgovarja povsem pravemu razmerju sil, je pa vsekakor upravičen in zaslužen.

Igra je bila zelo zanimiva in napeta, tehnično mnogokrat izvanredno uspešna. Občinstvo — bilo ga je okrog 2000, je bilo zadovoljno in ni štedilo z odobravanjem. Danes popoldne se tekma ponovi. Rapid bo gotovo napel vse moči, da popravi včerajšnji poraz, zato bo danes tekma brez dvoma še bolj napeta in zanimiva od včerajšnje.

WATERPOLO.

Waterpolo, igra z žogo v vodi, se izvaja prvič v Sloveniji pri današnji plavalni tekmi «Ljubljanskega športnega kluba» na Ljubljani. Ta igra je, kakor bistveno norodna nogometna, oziroma roketna igra, angleškega izvora, a je že

v vsaj Evropi in Ameriki priljubljena in je v zadnjih letih tudi vedno na sporedu olimpijskih tekem.

Od igralcev zahteva waterpolo veliko vztrajnost in hitrost v plavanju, saj traja dvakrat po sedem minut z trinitutnim odmorom. Pri igri gre za silčen cilj, kakor pri nogometu, oziroma roketu: vredi je treba žogo v vrata nasprotnika. Igra se vrši v 28 m dolgem in 18 m širokem bazenu, ki mora biti vsaj 1.50 m globok. Gola sta po 3 m široka in seeta po 1 m iz vode. Tekmujoči skupini imata vsaka po sedem igralcev, od teh je 1 golman, 1 krilec, 2 branila in 3 napadalci.

Ob početku igre ali po doseženem голу se zbereta skupini vsaka pred svojimi golom, sednik vredi žogo v vodo, za vžig in obe skupini splovata k žogi. Z obojema rokama naskakata sme žogo prijeti in metati samo golman, vse drugi igralci je smejo prijemati in metati le z eno roko.

Out in kot (corner) nastane, ko igralec v sovražnem polju žogo v momentu, ko ima pred sabo samo enega igralca ali, ako v tem momentu nasprotnega igralca ovira pri plavanju.

Glavniemu sodniku sta v pomoč dva stranska sodnika. Na gol se ne sme streljati bližje kakor izza črte, ki je 2.0 m oddaljena od gola.

Prestopki zoper opisane določbe se kaznujejo s prostim metom, razen če so druge nepravilnosti, kakor: ako igralec potaplja žogo ako stoji v vodi, ako plava na hrbtu, ako nasprotnika z rokama zadržuje, ako ga potaplja, kakor nima žoge v roki itd.

Pričakovati je, da se bo waterpolo tudi pri nas razvijalo. Tekmovala sta danes «Ljubljanski športni klub» (Črne cepice) in «Primorje» (bele cepice). — Po plavalni tekmi je takoj razdelila častnih srebrnih kolain vsem zmagačem.

AVTOMOBILNA TEKMA V SLOVENIJI.

Avtomobilsko vztrajnostno vožnjo po Sloveniji priredi povodom Ljubljanskega velikega semnja 16. in 17. septembra t.l. avtomobilski odsek Športne zveze v Ljubljani. Udeležba je dovoljna vsem posestnikom avtomobilov. Proga bo merila okrog 520 km in se bo vozila v dveh etapah. Prva etapa obsega žogo Ljubljana — Rakek — Cerkljeva — Sodražica — Kočevje — Črnomelj — Metlika — Novo mesto — Brežice — Podčetrtek — Rogaska Slatina — Celje — Mozirje — Gorjanski grad — Kamnik — Kranj — Trilav — Begunje — Javornik — Ortoče — Bled (približno 200 km). Druga etapa bo vrh tega non-stop vožnja. Najboljše pogoje so interesantno na razpolago pri avtomobilnem oddelku Športne zveze Ljubljana.

Maratonski tek na 42 km namerava o priliki športnega tedna prirediti Športna zveza v Ljubljani. Za tek je predpisana proga Trilav-Kranj-Ljubljana. Prireditve je odvisna od zadostnega števila prijav in bo, ako se udeležvi, prva svoje vrste v Jugoslaviji.

Poziv

Dne 9. julija 1921. je v vasi Dana, občina Stari trg pri Rakeku, požar vpelel tri hiše in 22 gospodarskih poslopj. Zgoreli so našelje poljski pridejki, gospodarsko in poljsko orodje, hišna oprava, obleka itd. Prižadetih je 13 posestnikov. Škoda znaša nad milijonov kron, a zavarovalnica je malenkostna.

Pogorilci se usklajajo v skrajni bedi in si iz lastnih moči ne morejo pomagati.

Da se jim v tej deloma olajša beda, razpisujem s tem nabiranje milih darov v območju deželne vlade za Slovenijo. Darovi se sprejemajo v Ljubljani pri predsedništvu deželne valde (ravnateljstvo pomožnih uradov) in pri mestnem magistratu, a drugod pri okrajnih glavarstvih oziroma političnih ekspoziturah in pri mestnih magistratih v Mariboru, Celju in Ptuj.

Predsedstvo deželne vlade za Slovenijo.

Po svetu

— Španske izgube v Maroku. Dopingli lista «Times» javlja iz Tangerja, da so izgubili Španci pri Melili 20 tisoč mož mrtvih, ranjenih, pogrešanih in vjetih.

— Silen vihar je bešel malone po vsem Angleškem. Deževalo ni. Domnva se, da se je potopilo več ladij.

— Ameriško vojaštvo v Evropi. Ameriški vojni tajnik je izjavil v senatu, da štejejo ameriške zasedbene čete v Evropi 13.775 mož.

Politične beležke

+ O reviziji ustave piše politični kronist v zadnji številki «Srbskega Književnega Glasnika». On poudarja, da je revizija ustave toliko časa nemogoča, dokler vsaka opozicijska stranka misli, da se mora revizija ustave izvršiti izključno po njenem programu. Prepričani smo, da se bo vprašanje revizije ustave končalo ravno tako, kot se je končalo vprašanje ustave same: današnja razbita in heterogena opozicija ne more računati na noben uspeh. Delna ali popolna revizija ustave bila bi mogoča šele, ako bi se ustvarila močna opozicijska stranka enotnih političnih kulturnih in ekonomskih nabel, kar je pa v današnjih političnih razmerah popolnoma izključeno. Revizija ustave je pa tudi nepotrebna, ker vsak parlamentarec ve, da zakoni dopolnjujejo ustavo in da šele zakoni dajo ustavi življenje.

Naša zakonodajna skupščina je sedaj na delu, da da naši državni zakone, toda ako opozicija misli, da bo s svojo abstinenco preprečila zakonodajno delo, se moti. Še bolj se pa moti, ako upa s tako taktiko doseči revizijo ustave. — Sarajevski «Narod» piše o reviziji ustave sledeče: Hrvatske opozicijske stranke in jugoslovanski klub so začeli z agitacijo proti ustavi. Vse njih skupščine in časopise je polno ostrih napadov na ustavo in ustavotvorce. Svoje volilce pozivajo v borbo za revizijo ustave. To je naravno njih pravo. Toda Slovenci in Hrvati teh strank naj pomnijo dvoje. V politiki sta mogoči le dve borbi: zakonita in nezakonita. Ako so za zakonito borbo, naj pridejo v skupščino; tam naj vodijo borbo. Ako so pa za nezakonito, naj ostanejo doma, in vedeli bomo, pri čem smo. Zlastno pa je, da stranke, ki se bore proti ustavi in za revizijo ustave, iste niti ne poznajo. Ako bi kdaj prečitati tekst naše ustave, tedaj bi našli v členu 13. ustave določbo, da se samo v skupščini more potem zakon doseči revizija onih členov, ki bi bili potrebni poprave, odnosno revizije.

+ Umik na vsi črti. Gospod Vencelj, organizator in duševni oče slo-

venskih komunistov, nositelj komunistične kandidatne liste za ljubljanski občinski svet in predstavnik komunistične stranke v ljubljanskem občinskem svetu, je podal izjavo, da nima s komunisti nobenega stika več, da komunistične stranke sploh več ni. Vzgladi vlečejo. Po vzgledu gospoda Vencelja je danes NSS v «Jugoslaviji» zatrobila umik na vsi črti. Včeraj je «Jugoslavija» s Cicvaričevim branila izvolitve gosp. Peska s komunističnimi glasovi, upravičevala atentate, a danes... ladija se potaplja, podgrano jo zapuščajo. «Jugoslavija», ki je pred par dnevi na istem mestu zagovarjala komuniste, da so nastopali v silobru, danes napoveduje boj do iztrebljenja komunistov, zahteva večala za one, ki jih je pred par dnevi zagovarjala iz hvalečnosti, ker so pripomogli s svojimi glasovi do izvolitve g. Peska. NSS nastopa pot v Canosso, videla je, kam pelje popleh njenih voditeljev in županskih kandidatov; prepričala se je, da šest komunističnih glasov ne bo držalo Peskovega županskega stola, zato naj velja boj na nož komunistom.

+ Papež za spravo med fašisti in komunisti. Na dan svojega godu re papež Benedikt objavil v svojem glasilu «Osservatore Romano» dolgo molitvico, katero priporoča vsem vernikom, da jo molijo vsak dan, da se povrne red in mir v Italiji. Kdor molitve za sredo in blagostanje Italije, dobi 300 dni odpustkove. — Ta molitev bo doposlana tudi v inozemstvo, da bodo mogli vsi verniki sveta prositi, da spriznani in pomiri fašiste in komuniste v Italiji.

Obrambni vestnik

KOROŠKA

Razmejitev na Koruškem se je pričela. Ko je po nesrečnem plebiscitu oddala medzavezniki plebiscitna komisija cono A v upravo Nemški Avstriji, je svojo nalogo izvršila in izpolnila tudi pogoje mirovne pogodbe. To dejstvo moramo imeti vedno pred očmi. Mirovna pogodba namreč izrecno povdarja, da odloči večina glasov, kam naj glasovalna cona pripade. Prikrivati si toraj ne smemo in bilo bi tudi nespametno: dokler ne krši Avstrija mirovno pogodbo sama, jo ravnotako ne morejo kršiti ostali interesi.

Popolnoma nova situacija pa nastane, če izvede Avstrija svojo priklonitev k Nemčiji. V tem trenutku prekrši eno najvažnejših točk mirovne pogodbe in v tem trenutku ima tudi naša kraljevina napram koruškem vprašanju vse bolj proste roke. Saj smo videli, da je naša država pastopila takoj, ko so v Avstriji delali oziroma pripravljali plebiscit za priklonitev k Nemčiji. Ker je Avstrija nato od nadaljnjih plebiscitov odstopila, je

proučevati tek konja, zamah golobovih peruti ali gibanje čepa v stroju. Nasprotno pa hitri kinematograf povečava za naše oči hitrost gibanja v rastlinah, tako da jo zamoremo spremljati v neprestanem razvoju.

Labrelyjevo snemanje je urejeno tako, da se okorno gibanje rastlin zamore opaziti bodisi v daljšem ali krajšem razdelku časa, ter je on po tem dognal priprost in točen način. V njegovem vrtnu je mala hišica, v katero prihaja svetloba od zgor in od strani in v tej hišici snema razcvetavanje lilije in drugih cvetic, gibanje listja in mimoze in mnogo drugih filmov, med električnimi žarnicami, s katerih reflektorji odbijajo svetlobo na same predmete, cvetja ali semena, ki se proučavajo. Dnevna svetloba za snemanje ni prikladna, ker se neprestano menja. In tako se v tej hišici ob umetni svetlobi vrši vse avtomatično. Cvet, ki se snema in kinematografski aparati ne potrebujejo človeške pomoči. Ura točno uravnava snemanje, in mehanizem, ki ga gonil električen stroj, opravlja vso službo.

Cvet, ki se razcvetava, je treba snemati približno dvanaest ur. Posnetek se ne jemlje vsako sekundo, ker bi to v dvanaestih urah dalo cele kilometre

filma, a njegova projekcija na zastor bi pokazala zopet ono nepomično sliko, kakor jo vidimo, če motrimo cvet. Zato zadošča, če snema aparat cvet vsakih pet minut. Na tak razdelek časa se uredi aparat; njegov mehanizem opravi ves posel. Časovni nadežek, v katerem se snemajo slike, se po volji lahko premeni; o tem odloča edino hitrost biljke: kako se razcvetava ali kako raste. Snema se včasih vsake četrt ure, ali pa vsako uro. Da vidimo z našimi očmi pojave, ki so nam doslej bili nevidljivi, zadošča da jim na zastoru povečamo hitrost.

Vrtni popek slaka, ki se ovija okoli svoje opore, stori v štirindvajsetih urah polgurni zavoj. Če se snema vsakih deset minut po ena slika, se dobi za dan in noč film s 144 slikami. Navadna hitrost s katero se prikazuje film, je 16 slik v sekundi. Počasnno gibanje slaka odkriva se našim očem v devetih sekundah pospešeno desetkrat. To, česar bi v naravi ne mogli gledati, vidimo na zastoru kinematografa — kako se vije slak. S tem dobiva izraz «življenje rastlin» novo vsebino, ko vidimo na platnu, kako se gornji kraj slaka dviga, kako se giblje gornji glavica male kačice, ki tipa desno in levo, naprej, nazaj, se končno

oprime opore in se ovija, dočim se venčiči zopet zapirajo.

Da se popek vrtnice popolnoma razvije, je treba štiri do pet dni. Ako se snema to v istem razdelku časa desetih minut, dobimo končno 720 slik. Film se prikaže v 45 sekundah in v tem kratkem času vidimo vse mehanizem razcvetavanja cveta.

Sijajne uspehe je dosegla naučna kinematografija s snemanjem kilitja in z razvijanjem sadežev raznega bilja. Kilitje graha od trenutka, ko se seme položi v vodo, v kateri je raztopljena nekakšna natrijevega nitrata, pa do onega trenutka, ko na mladem stebelcu izraze prvi listič, traja osem do deset dni. A Labrely je s svojim načinom ves ta dogodek stisnil na 25 metrov filma. Prikazanje traja komaj eno minuto in mi gledamo z našimi očmi v 65 sekundah čudo, kako se grahovo seme odpre, kako se pokaže korenčič in kako se steva v vodo, kakor živ svedreček; stebelce se dviga kvišku, razvije se prvi listič, a na prvotni korenini poganja stranske koreninice.

Ista začudenost se vzbuja v nas, če motrimo postanek ploda. Če pogledamo cvet mhurice, phialisa, ki vene takoj po svojem razcvetu, venčič mu

odpade, a v njeni mali rumenkasti in prozračni plodnici se pripogne rdeči plod ter se vsled teže obesi po stebelcu. Poudarimo si v trenutku ves dolgi posel stvarjanja ploda naše domače buče: zgorumeni cvet se dviga pokonci, potem postane nagrbljen, skrči svoj osrednji venčič ter pade kakor vtrujen od svojega posla; prikaže se majhna kroglica, rdečkasto-rumena, še ovržena s poslednjimi sledovi suhega cveta, ki raste in narašča, trebušasta in veličanstvena.

Kak bo poduk botanike v bodoči šoli, kaj bodo mlade mladevne oči gledale najgloblje skrivnosti življenja rastlin, katere jim bo naslikal kinematograf. A tudi fiziologija, koliko ne neumljivih stvari nam bude odkrival! Za njene svrhe ta način še ni dovolj dovršen.

Labrely je otajal lupino kokušjega jajca s slabo kislino, da potanjša apnenost steno, da zamorejo vpeljati vanj svetlobni žarki in da tako sname postopek piščeta.

A največjo skrivnost življenja, ki jo pred našim očesom čuva jajca lupina, si narava ne da otiati na tako lahke način.

A. R.

Politični odmevi

Alarm iz Rusije

Zopet se nahajamo v povodni poroki iz Rusije in o Rusiji. To pot so nastopili elementarni dogodki prvotne važnosti, ki obračajo naše pozornost vsega civiliziranega sveta. Lakota in kolera, to sta dva silna sovražnika, s katerima se ima boriti sodobna Rusija.

In ta borba ni lahka. Saj bi povzročila ogromne težave za državo, ki se odlikuje po brezhibno delujočem upravnem in prometnem aparatu. Koliko težje je obramba proti njim za državni organizem, ki se odlikuje kakor sovjetski po nešteti pomankljivostih. Ni čuda da se prihajajo poročila, kako se ljudski srda obračajo zoper sovjetsko oblast, v kateri vidi ljudstvo vse sodobnega zla, glavni vzrok nesreče milijonov. Nedvomno bodo taka poročila odsele vedno pogostejša in čimdalje bolj alarmantna; brali bomo o krvavih uporih in demonstracijah gladujočih množic, o silnih pobojih in izbruhih nezadovoljstva na vseh koncih nesrečne Rusije. Zavedamo se, da bo marsikaj v teh vesteh produkt fantazije, toda vemo tudi, da je glad prevažen čimtelj tudi v politiki in zato nam je sedanje stanje v Rusiji močnejše z resnimi obmi. Kajti resnica je, da ni izključeno, da utegne ravno sedanja elementarna nesreča, ki je zadela ruska mesta in vaši, privedi usodno preizkušnjo moči sovjetskega sistema sploh.

Pred vsem pa moramo poudariti, da ni precejverni moči razjarjenih množic, ki bi nastopile zoper sovjetski red. Kajti v boju organizacije z desorganizacijo je premočje že a priori na strani prve, nlasti ako je prva energična in brezobzirna, o čemer v ruskem primeru na moremo prav nič dvomiti. Drugič pa se moramo v polni meri zavedati, da bi nasilni padec današnjega režima v sedanjem trenutku pomenil še večjo nesrečo za Rusijo. Kajti predno bi se na razvalinah sovjetskega sistema zgradil nov upravni red, bi nastala in dolgo trajala doba obsežne zmede, vseobsega boja in nereda. In kake žrtve bi v takem položaju pobrala lakota in kolera in še marsikaka druga nova epidemija, o tem je odveč govoriti. Moramo pa računati z drugim slučajem. Vpričo katastrofalne nesreče, v katero je padla Rusija, ni izključeno, da boljševiki sami zavijejo na desno. Napravili so v gospodarskem oziru še dovolj važne kompromise, koncesije, ki v nemali meri nasprotujejo njih osnovni težnji po razdeljanju kapitala in osebne lastnine ter proste trgovine. Samo eden korak dalje je še, da priznajo tudi stare načelo politične enakopravnosti in demokratičnega političnega zastopstva, v nasprotju s principom diktature enega razreda. To bi seveda pomenilo povrnitev k demokratičnemu parlamentu, k konstituenti, s katere razgonom se je začel režim diktature. S tem bi vstopile v sodelovanje na vlado stranke opozicije, od menševikov in socialnih revolucionarjev dalje do skrajne desnice.

Da bi boljševiki prostovoljno nikdar ne napravili tega koraka, o tem seveda ne gojimo prav nikakega dvoma. Toda če se sedanjí položaj izkaže kot vzdržljiv le za ceno milijonskih žrtv, če se nudi možnost, nezadovoljne množice pomiriti s povabilom na vlado, če se težka odgovornost odloži tudi na ramena dosežanje opozicije, tedaj morda popuščanje moskovskih komisarjev ni tako popolnoma izključeno. In naposled, kar je glavno: ako se da pomoč iz Evrope in Amerike doseči za ceno takih koncesij, — priobčili smo že podobno poročilo —, se nam tak zaokret sovjetske politike ne zdi izključen.

Pristaviti pa moramo takoj, da se nam zdi tak preokret hkrati najnevarnejši izhod iz ruske krize. Vodenstvo politike bi

prihajalo polagoma vedno bolj na derno, v roko zmernim in previdnim strankam, ki bi mogle stopiti zopet v normalne stike s ostalim svetom, v čemer je resničen plemenitosti, skrbni za trpljenje milijonov, uvidenosti lastne nemogočnosti ter nemoči in naposled zmaga nad lastno koristiljubnostjo in nad strahom pred masčevanjem.

All se nahajajo moskovski komisarji na taki stopnji? Dvomimo.

Na historičnih bojiščih Male Azije

Ozemlje, na katerem se vrše sedanjí boj med Grki in Turki, je že nešteto-krat namakala človeška kri. Nešteto bitk se je že izbojevalo na teh planjavah, nebroj človeških usod je dopolnilo in zaključilo. Ta zapadni del Male Azije nam je imenovat med prvimi, najpomembnejše obiskanimi bojišči svetovne zgodovine.

Preko zapadne Male Azije so silili narodi starega Orienta v Evropo. Tam kakor danes Orki in Turki, so se prvokrat spoprijeli vojske starih Perzijanov in starih Helenov. Na poti iz Sirmne v Ušak in Afium-Karahisar, tolikrat imenovan v zadnjih bojih, so se nahajale stare Sarda, kjer so se prvokrat spopadli Perzijci in Orki. Blizu Sirmne se nahajalo razvaline enega najmlajnejših starogrških mest Mileta, ki so ga leta 494. po Kr. razdelali Perzi, kot prvo masčevanje nad Orki. Severno od tod blizu Dardanel leže razne v zadnjih desetletjih razkrite razvaline Troje, na katero ima vsak naš gimnazijec toliko prijetnih in neprijetnih spominov. Tu v bližini ob Graniku je bil Aleksander Veliki svojo prvo odločilno zmago nad Perzijci.

All to še davno ni vse. Na črti, na kateri je do zadnje ofenzive potekala grško-turška fronta, poteka važna geografska, podnebna in kulturna meja. Zapadno od tod se širi prebno rodovitni svet, razrezan po številnih rekah, tekih v Egejsko morje; obilica dolin z rodovitno prstjo in gostejšim prebivalstvom. Tod povsod je obilo dežja, zlasti pozimi, tod goje obilico južnega sadja, ki so ga dostikrat Italijani uvažali v naše kraje pod firmo siciljskega blaga. Kakor v starem veku so še danes na obali in v mestih dokaj zastopani Orki in v trgovini je novogrščina poglavitni jezik.

Vzhodno od tod, v celi notranjosti, pa se širi pusta maloazijska planota, visoka po preki nad 2000 m nad morjem, pokrajina z malo množico padavin in silno vročino poleti, vsled česar prevladuje pustinja, ponekod celo puščava ali slana stopa z bormi rastlinjem. Zato so vedno narodi iz te oblasti tiščali na zapad k cvetoči obali, kar se je ponavljalo stoletje za stoletjem v zgodovini.

To prirodno mejo so Orki s posrečeno ofenzivo preokrajili in začeli prodirati v visoko, pusto notranjost. S tem se položaj zapadne avtomatično z vsakim dnem slabša. Toda to je že druga poglavje.

Poglejmo si par historičnih znamenitosti mest, ki se v zadnjih poročilih pogosto imenujejo. *Eskišehr* (to je: Staro mesto) n. pr. odkoder vodi železnica na Angoro, 810 m visoko ležeče mesto z nad 40.000 prebivalci je zgodovinsko silno važen kraj. Ta kraj je zibelka, začetek turške moči. Tu je stalo v grško-bizantinski dobi mesto Dorileum, važna bizantinska obojna trdnjava, ki je branila zapadni svet pred navali barbarških mongolskih Godotov, prihajajočih preko mo-

tranje Male Azije. Tu je soldžški Ikonitski sultan 1235. leta naselil turško plemo, ki se je pozneje začelo imenovati Osmani, v svrhu, da čuvalo mejo in napadajo Bizantince. Osmani so svojo naložbo izbrno vršili, se razširili proti Brodu in Marmarskem morju in postali pozneje nezavisni od Ikonije, katero so si celo podvrgli. To je začetek mogočnega Turčije. Tu so vrh tega krizarji dosegli prvo zmago nad muslimani.

Istnik je danes mala vasica blizu Marmarskega morja. Nekdaj pa je stalo tu imenitno mesto Nikia ali Nicaja (današnje ime iz grškega *Nika* Nikolaj), ki je igrala v najstarejši cerkveni in poznejši bizantinski zgodovini tako važno ulogo. Bolje se je okranilo drugo staro mesto Ismid, stara Nikomadija, z 20.000 prebivalci. Ta mesta in skoro sleherni kraj v tem predelu hrani nebroj kulturnih sledov nekdanje slave in cvetoče kulture. Povsod razvaline starih stavb in cest, povsod ostanki ali vsaj spomini imenitne grško-bizantinske preteklosti. Ni čuda, da se Orki s tako verno poganjajo za to zemljo.

In Angoro naposled, sedanjí prestolnica kemalistične turške vlade, je mesto, ležeče 848 m visoko, s 40.000 prebivalci, v starem veku važno kržišče v Armenijo in Perzijo in Sirijo. Tu se je nahajala stara Ankyra, kjer sta zborovala dva koncila. Leta 1402. se je bila tu znamenita angorska bitka pod velikim Tatarom Timuraskom in Turki, v kateri vojski so se takrat še nahajali srbski vazali.

Današnja Poljska

Po odstopu bivšega poljskega ministra zunanjih zadev kneza Sapiehe in imenovanju novega ministra Skirmunta se nastopile velike izpremembe v današnji poljski politiki.

Poljska zunanja politika pod prejšnjim svojim vodstvom je bila skrajno egoistična in agresivna, kar se je videlo po rusko-poljskem vprašanju in v času ustanka v Gornji Šleziji. Novi poljski zunanji minister Skirmunt se pa prizadeva, da popravi napake svojih predhodnikov, in da poljski politiki ono smer, ki bi mogla zadovoljiti njene sosedne in zavezniške vlade.

Evropa je s precejšnjim strahom in nezaupevanjem opazovala politiko Poljske, ki je živele v vodnih trzavicah s svojimi sosedi. Ta strah je bil popolnoma upravičen, ker brez energične intervencije zavezniških vlad bi mogla poljska politika izzvati v severovzhodni Evropi konflikte z nedoglednimi posledicami.

Posledice te politike so še vedno tako močne, da ne dovoljujejo, da bi poljska republika dobila svoje stalne in definitivne meje, v katerih bi mogla izvršiti svojo notranjo konsolidacijo. Politični voditelji v Varšavi priznava javno in jasno, da bi bila kakršnakoli meja boljša, nego nikakršna meja. Oni se razpravljajo več o vprašanju, kako bo razdeljena Gornja Šlezija, pač pa si žele, da pride kar najprej do resitve tega vprašanja.

Poljska diplomacija je v načelu že zapustila svoje stališče glede revizije razmejitve s češkoslovaško republiko. Pravim poljskim politikom je samo do tega, da se vzpostavijo kraj najbolj prijateljski odnošaji s češkoslovaško republiko in da se sklene ž nje kar najobsežnejši in najdaljši trgovski dogovor.

Isto velja tudi glede odnošajev z Nemčijo. Poljski politiki izjavljajo, da je z verzajsko miravno pogodbo dobila poljska republika na eni strani preveč, na drugi pa premalo. Žele si zato odkrito, da bi se našel posredovalec, ki bi pomagal omiliti poljsko-nemško nasprotstvo.

Pa tudi v ostalih razmejitvenih vprašanjih ima Poljska jako težko stališče. Nobena evropska država nima toliko

nereseničnega razmejitvenega problema, kakor ravno poljska republika s Litvo, Ukraino, Rusijo, Nemčijo in Češkoslovaško. Nemčija bojkotira Poljsko v vseh gospodarskih panogah, a posledice tega nemškega bojkota so tako občutljive za poljski narod, da jih more komaj prenašati.

Splošno nezadovoljstvo vlade v vseh poljskih političnih krogih proti bivšemu ministru zunanjih zadev knezu Sapiehi, ki je dovedel poljsko politiko v tako kritično zagato. Časopise brez razlike strank ga napada in imenuje nesposobnega in nesolidnega diplomata in političnega pustoloveca, ki je aranžiral in podpiral Korfantiyevu pobuno, ki je škodovala Poljski več, nego vse dosežane gospodarske in politične krize.

Politika novega zunanjega ministra Skirmunta, ki je prekinil z vsemi tradicijami dotedanje poljske politike in kot polarno točko svoje zunanje politike postavil na želo sporazum z Nemčijo in Češkoslovaško, stremi v popolnoma nov pravec, ki utegne Poljski mnogo več koristiti, kakor dosežanji imperialistični kurz.

Današnja Rumunija

Rumunija je poleg Italije brez dvoma naš najmočnejši sosed, tako po svoji vojaški močnosti, ko po številu svojega prebivalstva in po površini ter naravnem bogastvu svojega ozemlja.

Rumunija, to se pravi dežela, ki jo sestavljajo, so bile nekdanj istotako pod turško oblastjo, kakor skoro vsa današnja Jugoslavija. Toda turška oblast je bila nad rumunskimi kneževinama, Vlaško in Moldavijo, v kateri nam je gledati političek današnje Rumunsko, neprimerno miloša, kajti imeli sta ves čas svoje posebne krščanske kneze in obsežno avtonomijo; porta je vrnila le gotovo nadoblast in vodila svoje armade preko rumunskega ozemlja proti Rusiji, Poljski in Habsburžanom.

Prav tako kakor ostalim balkanskim krščanskim narodom, so tudi Rumunom Rusi pripomogli do vedno večje samostojnosti. Vsled ruske zmage je morala Turčija l. 1774. pripustiti, da si Moldavija in Vlaška sami volita svoje kneze. Od l. 1829. je morala porta pripustiti rusko pokroviteljstvo nad kneževinama; po krimski vojni l. 1856. pa so to pokroviteljstvo in garancije notranje samostojnosti prevzele zapadnoevropske velesile, sliče kakor nad Srbijo.

Nova doba je nastopila za Rumune, ko sta se obe kneževini združili. Zgodilo se je to l. 1859, ko je tudi Vlaška izvolila moldavskega kneza Aleksandra Cusa za svojega vladarja in je tako proti turški volji nastala združena «Kneževina Rumunjska». Vsled notranjih nemirov je prvi rumunski knez odstopil in l. 1866. je bil izvoljen novi knez Karol Hohenzollernski (1866-1914). Do leta 1878. je morala Rumunija še plačevati portu letni davek 900.000 frankov, od tega leta na je bila popolnoma suverena. L. 1881. se je oddalila za kraljevino. Hkrati se je l. 1878. razširila na večino Dobruže, s čemer je obsegala 131.353 km² in štela okroglo 6,4 mil. prebivalcev.

Nadaljno povečanje je prinesla druga balkanska vojna l. 1913., ko je morala Bolgarska odstopiti južni del Dobruže, tako da je merila do začetka svetovne vojne 138.000 km² in štela 7,5 mil. prebivalcev.

Kljub nesrečnemu intermezzu, ki ga je Rumuniji prinesel polom Rusije, ko je morala kapitulirati pred centralnimi silami, se je svetovna vojna za Rumunijo končala tako ugodno, da bi se bolj ne mogla. Obe velnsli, v katerih je imela Rumunija svoje neodrešene so- narodnjake, sta se nahajali l. 1918. v razsulu in mala Rumunija se je mogla

v največji meri razširiti na rumun Avstro-Ogrsko in Rusije.

Od Avstro-Ogrske je dobila cela Bukovina (10.441 km², 818.328 preb.), kjer je le 33,4% Rumunov, ter Erdeljsko s preko 60.000 km² in 3,5 mil. prebivalcev, kjer je obilica njavega premoaga, soli, železa in avceva in naposled vzhodni Banat (okr. 18.000 km² in 1,3 mil. preb.), kjer se poleg rodovitnih polj nahajajo veliki rudniki železa in žrnega premoga. V Banatu je le 55% Rumunov, tudi na Erdeljskem so poleg Rumunov močno zastopani Nemci in Madžari (Sikuleci).

Od Rusije je dobila Rumunska cela Besarabija, to je ravno deželo med Prutom in Dnjestrom, ki daje obilo žita, vina in tobaka. Tudi v Besarabiji (površina 45.630 km², 2,4 mil. preb.) šteje rumunski živelj konaj 50% celokupnega prebivalstva in prevladuje bolj v severnem delu, dočim imajo na jugu večino Rusi in razni drugi narodni drobci.

Celotna Rumunija šteje tedaj danes okroglo 272.000 km² in je potemtakem za okroglo 22.000 km² večja od Jugoslavije. Prebivalcev pa šteje okroglo 15 milijonov; za dobra dva milijona več nego naša kraljevina.

Njeno glavno mesto Bukarest leži enako periferno kakor naš Beograd: po številu prebivalstva (malo pod 400.000) pa stoji precej pred njim.

TAJNOSTI GUVERNERJEVEGA AVTOMOBILA

Generalni guverner Mandžurije, Flau Tio Lin, je kupil nedavno avtomobil, ki je izgledal kakor luksuzni avto. Toda ta avto je napravljen tako, da je človek v njem varen tudi pred puškimi krogli. Stene avtomobila so obite z jeklenimi ploščami in mrežami, dočim je na krovu naprava, s pomočjo katere se morejo z veliko naglico zakriti vsa okna z jeklenimi ploščami. Avto pa ne služi samo za obrambo, ampak lahko tudi napada, ker je oborožen s strojnimi puškami, ki so sicer skrite, a morejo stopiti v akcijo že v par sekundah. Vrhutega je prostora za tri osebe, ki se morejo z jermen zvezati tako, da streljajo lahko tudi v slufaju, če prvi avto z največjo naglico. Tako se je mandžurski guverner popolnoma zavaroval proti vsakemu atentatu.

NENAVADNI OBICAJI ZALOVANJA ZA POKOJNIKI

Med prebivalci otoka Nove Gvineje vladajo čudni običaji zalovanja. Anglež Monckton pripoveduje, da si pri nekem plemenu človek, ki žaluje, poreže obraz in telo z razbitimi kosi stekla, dokler ni popolnoma pokrit z okrvavljenimi ranami. Neko drugo plemo si v znak žalovanja prebode roke in prste. Pri plemenu Lansa posekajo v znamenje žalosti kakor kokosovo palmo, pripadniki plemena Bailli pa iz istega povoda vtaknejo glavo v morje in pijejo slano vodo.

SKUPNE KUHINJE V KAMENITI DOBI

Med izkopninami v Trojanku v Norfolku so našli jako mnogo takozvanega «ognjenega kamenja». Glinaste posode, izdelane v kameniti dobi, niso mogle vzdržati velike vročine in zato se sklepe, da so v oni dobi metalni ljudje v posode z vodo žarili kamenje, da so tako zavreli vodo. Ker so v imenovanem mestu našli jako mnogo takega kamenja, se domneva, da so tudi naši davni pradedi imeli velike skupne kuhinje.

NOVA BOLEZEN BUCEL

Botaniki so se v zadnjem času mnogo zanimali za neko čudno bolezen bucel, ki je dobila svoje ime po mestu Isle of Wight, kjer se je prvič pojavila. Sedaj je I. C. Bond poskušal rešiti problem te bolezni. Povzročila jo neki bacil, ki je bil na cvetjih, ki jih obilajajo bučela. Okužene bučele takoj umro za tem bacilom. Način, kako bi se preprečila ta kuga, pa še ni iznajden.

Iz kulturnega življenja sovjetske Rusije

Kako živi in kako dobo preživlja danes umetnost v Rusiji?

Tikokrat in na tako razne načine se je razpravljalo to vprašanje v zapadnih Evropi. Toda nima tako kot je zapad slabo poučen o političnih razmerah v Rusiji, ravno tako enostranske so njegove informacije o kulturnem življenju v Rusiji.

Literatura je vedno najjasnejša slika življenja poedinih narodov. S v političnem socialnem življenju je imel za posledico kaos v literarnem življenju. To vidimo tudi v Rusiji: na eni strani revolucija v politiki, na drugi v literaturi. Propadanje in oboževanje starih veličin v politiki, omalovrednjevanje starih imen v umetnosti. Težnje za novimi ideali in splošni v političnem in socialnem življenju naroda, težnje za novimi cilji in izrazi v umetnosti.

Kako v umetnost v Rusiji, kako umetniki?

Odgovor je kratek in lahek:

«Nič!»

Vnodbijajoči umetniki, pesniki in glasbeniki trpe v groznih, naravnost obupnih gilotinnih razmerah. Ali to je fizično trpljenje; hujše je moralno, in to je v tem, da ne morejo imeti

nobenih zvez z umetniki in umetnostjo. Napada, ino emst. Prosvetni komisarji se zastoni trudi, da skozi blokadu vzpostavi vsaj kulturne zveze z zapadom. Struje v umetnosti, ki se razvijajo v svetu, prihajajo do Rusije, kjer pa se odbijajo kot valovi ob skalnatem brezu in se vračajo nazaj. Umetniki Rusije — ruska umetnost, pa gledajo od daleč za umetnostjo zapada, inozemstva —

To je ruski mentalitet, spoštuje zapad, ki se ne zaveda, da je ravno Rusija dala zapadu vse, kar je lepega, velikega in res umetniškega.

Zastoj je dokazovati ruski umetnosti, kako stoji danes zapadna kultura, da umetnost zapada hrepeni po Rusiji, da želi novih potov in ciljev iz Rusije. Ruska umetnost teh dokazovanj ne razume, ona si želi zapada. Ko sem govoril v Petrogradu z nekim mladim slikarjem, ki je delal še po drugi Picassovi maniri, in mi rekel, da se slavní Španec vrača k Ingresu, navedel me je začudeno in neverjetno, in čutil, sem, da sem dal ruski umetnosti moment, da stopi kakor naprej.

To sem videl v domu tiska, v pogovorih s pesniki in skladatelji, z igralci Stanislavskega, njegovimi učenci...

V sedanjí Rusiji se pojavljajo mlade pesniške šole. Tavajo kot po brezračnem prostoru, dremajo se, spopadajo, razbijajo, združujejo, razdružujejo, iščejo novih potov, novih lahodov. Ekspresionisti, futuristi, ima-

ginisti, suprematisti, centrifugisti — vse te šole hočejo druga drugo nadlicirati. Pesniki-estetiki prezirajo pesnike-proletere kot navadne pozerje in družaj brez talenta. Proleter-pesniki pa dokazujejo svojim nasprotnikom, da so stare mumije in protirevolucionarji.

Vprašal sem nekoč v Kremliju dobro informirano osebo, kateri ruski pisatelj ima danes največ spoštovancev, občudovalcev in bralcev. Kako stališče zavzema občinstvo, ali bolje rečeno narod, do mladih, zlasti proletarskih pesnikov? In moč me je pogledal s širokimi očmi:

«Pesniki, občinstvo, narod, proletarski pesniki? Deset histeričnih žen, to je publika današnje ruske poezije.»

Besede mojega informatorja bodo na vsak način malo pretirane, ker sem se mogel v teku svojega opazovanja prepričati, koliko svetega in resnega zanimanja za umetnost se krije v ruski duši, kako se narod samostojno svojih prolet-kult-klubov približuje razumevanju umetnosti. Seveda danes dele visoki židovi ruskega pesnika od njegove naravne stolic in ročbine — od naroda. Niso to samo zamreke prihične prirode: v veliki meri so banalne, a zato toliko vernarjeje zapreke materialnega izvira. Niti za šolske knjige ni papirja, kaj šele za literarno produkcijo. Celo publikacije, revije in časopisi prosvetnega komisarijata prenehajo izhajati že par številkah. Pa tudi te posa-

mezne številke dobiš jako težko, ker so strašno drage.

Da bi vendar spravili mladi poetje in literati svoja dela v svet, prirejajo one svoje glasovite konference, javna predavanja, da na ta način ostanejo v dotiki z občinstvom, katerega je tako in tako od dne do dne manj.

To so takozvani «govoreči listi», kjer poslušaj recitacije najnovejših duševnih proizvodov nedolnih literatov. Bero se tudi eseji o ti ali oni znameniti literarni osebnosti. Na koncu vstanejo kritiki in izreko svojo kritiko o tem ali onem prebranem delu. Pri takih prilikah se objavljajo tudi vse literarne novice in vesti iz umetniških krogov.

Kot malo ve zapad o novi ruski literaturi. Znana so imena Remizova, Brjusova, Andrija Belega, Kuzmina; ali dva najmarkantnejša predstavnik nove ruske poezije sta zapadu neznana. To sta Aleksander Blok in pesnik-seljak Ključev tam nekoč iz Murn...

Blok je v prvih dnevih november-ske revolucije napisal pesem, ki je še danes najboljša in največja, a tudi najbolj domoljubna pesni dnl.

To so njegovi «Dvanaestniki» — balada o dvanajstori. Mala četa vojakov, mornarjev, samih predstavnikov proletariata, ki jih je dvignil na površino veliki val revolucije — igrajo s sinovi, malimi stnovi propadajoče buržuazije divje kolo... hite, ljubijo, streljajo... potikajo se po mrzlem Petrogradu. Ritmi te krasne

pesnitve se dele in stapajo, ubijajo se med seboj kot se pobijajo dvanaestniki... Se nikdar niste v verzih in kiticah slišali tako jasno izrazen pok puške kot v Blokovih verzih... v teh kratkih, na kup zmetanih verzih. Nevarna blaznost se peni v verzih... razkrajja se v divjih strasteh. Ko pa ni nikogar več, ki bi ga mogli ubiti, ko ni nikogar več, ki bi se mu mogli maščevati, koraka mlada in mala četa bledih lic z mrzličnimi prsti na petelin puške skozi jutranjo meglo proti svetlemu oblaku — ki v njem vidi vstajati Krista... starega Boga vsečloveške ljubezni in kot pred vizijo zadnje resnice razblinjajo se divji strahovi v nič!

Ključevje pesmi so popoln kontrast Blokovim pesnitvi. V njegovih «Pesmih iz izbe drhti nežen čut za prirodo, tužna ljubav do matuške zemlje. Vse to je izraženo v ostri ali vendarle pristrčni duši severnjaka iz najsevernejših krajev Rusije. Se nikdar niste slišali tako lepih besed, ki nadkriljujejo vse slike svetovne poezije, ki jih slišite takrat, ko poje Ključev o svojem bednem selu.

A z istim zaljubljenim, prepričevalnim žarom in zanosom, ki z njim o-rava in opazuje prirodo, ki mu je kot človek, ki umira, ker ne pozna njenih globokih skrivnosti, ki trepeti pred njeno božansko močjo, poje Ključev svoje «Rdeče pesmi», opeva «Rožo komune» — vse v slavo revolucije — in v svojih pesmih prenaša svoja čustva za prirodo na ravno ta-

Domači problemi

Ljubljana-Zagreb-
Beograd

Zadnjič smo brali v »Bogoljubu« ostre besede zoper današnje modo. Žene in dekleta se opozarjajo tam, naj ne razkazujejo toliko golote in naj zasijejo vse one nepotrebne in pohujšljive izrezke in luknje, sicer bodo v vicalih trpele za svojo nespokornost in z njimi vred tudi moške, ki so skrivne greha tega pohujšanja.

Tako in enako pisanje bi bržkone pridobilo hitro nebroj novih bralcev, ako bi se nadaljevalo tako zabavno. Toda tisti gospod, ki je napisal tako krute besede in se pristavil, da kadar hodi po mestu, ne more več nikamor pogledati, da ne bi videl pohujšanja... No, Ljubljana, ki jo ima spokornik očividno v mislih, je še vedno zelo skromna in spodobna, glede vseh zadev in nič manj glede mode. Kajti, kadar ga bo hlapen zapeljal v Zagreb, bo brez dvoma njegovo močno opogorčenje še silno naraslo. Zakaj v modi so Zagrebčanke prav gotovo mnogo bolj radikalne in pogumne in bolj napredne, svede strogo v modnem duhu.

Ko nas je že zabavil pridigar zapeljal na primerjanje Ljubljane z Zagrebom, se pomudimo malo dalje pri tem razgovoru in ga raztegnemo še na Beograd. Torej, kar se tiče mode, sta Zagreb in Beograd daleč pred Ljubljano. Da ne bo razhajenja, naj pripomnimo, da pri tem ne gre v prvi vrsti za kult okusa, marveč za modnost samo po sebi. Za Ljubljano je značilno, da si z nainovetno modo nikdar ne upamo hitro na dan, v čemer predstavljamo tipično provincijalno mesto; šele ko se drugod moda takorekoč že poselja, zavlada na naših ulicah. Kajti pri nas je premalo pogumnih modnih dam, da bi potegnile povprečnost za seboj; če je ta ali ona nekoliko radikalnejše opremljena, se ljudje preveč zgledujejo in to pri nas ženira. Zakaj Slovenci smo prvovrstno spodobno ljudstvo in ekstremna moda se pri nas ne spodobi.

Beograd predstavlja ravno nasprotje tega: tam posnemajo neposredno vse pariške novotarije, radikalno in neženirano. Zato vam Beograščan rad apostrofira svoje mesto z malim Parizom. Nič ni v tem ozirom poučnejšega, ko par sprebrdov po Terazijah in knez Mihajlovi ulici, par večerov v Ilid in po Zrinjevcu in nato vrnitev na ljubljansko promenade.

Da ne bo kdo zasmehoval to naše kratko premišljevanje, mu pridenimo še par opazovanj iz drugih vidikov. Ljubljana in Beograd imata skupno slabo stran, da posedujeta izredno malo lepih trgov in še manj nasadov ter parkov. V nasprotju s tem vlada v Zagrebu naravnost razkožje glade zelenja in lepo zasajenih in negovanih sprehajališč; s Tuškancem se prav gotovo ne more poenostiti nobeno drugo jugoslovansko mesto.

Istotako zavzema Zagreb prvo mesto glede notranje ličnosti in modnosti stavb. Ljubljana je kljub vsemu dolga vas, nedograjeno mesto, kjer bo treba v vsaki ulici še temeljitega zidanja, predno bo vse skupaj izgledalo kot večje mesto. Stare ponošene oblike kar ne moremo odložiti. Beograd v tem ozirom zelo spominja na Ljubljano; tudi tam imamo domala v vseh ulicah, niti glavnih ne iz- vzemši, poleg višjih stavb nebroj nizkih pritličnih hiš, ki spominjajo na zapuščeno provinco in s svojo prisotnostjo zgovorno protestirajo proti renomeju jugoslovanske prestolice. Upajmo, da bo neugnano stavbno gibanje, s katerim se ponaša Beograd, v kratkem popravilo to neskladnost in našo metropolo povzdignilo tudi na zunanji politično primerno stopnjo.

V nasprotju s tema dvema pa je Zagreb v svojem dolgem mestu tipično,

povsem dograjeno srednjeevropsko mesto, ki se mu na znotraj tozadevno ni treba več izpopolnjevati. Zato je razumljiv lokalnopatriotski ponos Zagrebčanov, ki se mu zdi njegovo rodno mesto ne le najprikladnejša, marveč celo edino primerna prestolnica države.

Tistega, ki se je pri čitanju tegale razgovora dolgočasil, moramo žalibog ozlovčiti z obljubo, da bomo današnje razpravljanje pri prvi ugodni priliki nadaljevali.

Tudi kulturni škandal

Kar je res, je res. Naši kolodvori in vse kar je z železnico v zvezi, dobiva čim dalje lepšo znanost, tako da bomo kmalu pozabili na vsa opustošenja za časa vojne. Vsak potnik, ki prihaja v naše kraje opaža z zadovoljstvom red in snago, ki vladata na naših postajah. Tega se smemo vsekar veseliti. Zdi se celo, da tekmujejo postajenačelniki, kdo bo kolodvor lepše uredil.

Tudi na ljubljanskem kolodvoru opazimo velike spremembe in z veseljem bi se Slovci sprehajali po peronu, če ne bi pri takem sprehodu prihajal mimo »slik«, ki jih je naslikal neki D. V. in ki sprehajalcu takoj pokvarijo vse dobro mnenje o dobrih namenih uprave. So to slike, z oljem naslikane, ki bi naj vzbudile tujece veselje za naša letovišča Bled, Bohinj, Idrija, Pa, ojoj! če jih pogledaš te spreleti groza. In ne bi se čudili, če si potnik, ki je prepotoval že dolgo pot z namenom, da se odpodije v divnem Bledu, ko zagleda te slike, takoj kupi retournibilet v Beograd ali tje, od koder je že prišel.

Očividno je avtor teh slik imel najboljše namen. Toda njega se nečemo takniti. Gre tu namreč za stvar, ki je dovolj važna. Na stotine je tujcev, ki spoznavajo našo domovino le iz vlaka. Ker dobe utisov pri vožnji, to jim služi za sodbo o nas. Če taki tuji vidijo slike take kvalitete in si napravijo po teh slikah svoje zaključke o naši kulturi, je čisto naravno, da je ta sodba za nas vsekar krivična. Krivična z ozirom na to, da imamo pri nas lepo število umetnikov, ki bi tako delo izvršili na čast narodu.

Vračamo se s tem vedno zopet na stari tema: Umetniki, združite se, kajti le tako boste dosegli, da dobite sami vrhovno kontrolo nad umetniškimi naročili od strani javnih faktorjev. Če pa naročevalce omenjenih slik nima dovolj razpoložljivih sredstev za naročitev umetniških slik, bi pa napravil slovesu naše kulture veliko uslugo, če bi izvršil namesto takih neumetniških slik dobre fotografije. — Slikar.

MESTO PAPIRJA.

Nedaleč od glavnega mesta Hanoi, ki je pod francoskim protektoratom, se nahaja mesto, čegar prebivalci se bavijo samo s produkcijo papirja. Priroda sama je namreč poskrbela, da je v okolici dosti celuloze, iz katere se dela papir. Zaposleni so moški, ženske in otroci. Vsi namakajo drevesno skorjo za dobivanje papirja. Celuloze je toliko, da bode še več let preskrbljeni z velikimi zalogi papirja, ki ga sami ne znajo uporabljati in zato pridno izvažajo med plemenite ljudi.

TRAMVAJ BREZ SPREVEDNIKA.

V Draždanih nameravajo uvesti posebno vrsto tramvajskih vozov, na katerih ne bo sprevednikov, ampak samo voznik. Vsak potnik, ki bi se hotel peljati, bo moral vreči v skatlo določeno vsoto denarja, nakar se bo vhod v tramvaj avtomatski odprl. S tem se bo pridobilo na osebo, odpadla pa bo tudi sitnost zamenjave denarja. Ta sistem je uveden že v nekaterih mestih Amerike.

Iz življenja

V mestu srečnih

Ker je nedvomno malo vasi, kaj šele mest, kjer bi bil morda celo večji del prebivalstva srečen, bo gotovo zanimalo čitatelje, ako priobličimo par črtic iz življenja v srečnem angleškem mestu.

Mesto se zove Navestock in leži med Brentwoodom in Ongaro v grofiji Essex. Mesto slovi posebno zaradi tega, ker tamkaj ne obstoje nesrečni zakoni. To se sliši malo neverjetno, kaj ne, posebno če pomislimo, koliko nesrečnih zakonov je že v naših kraljih, kaj šele v cel Evropl. Ne mislimo razpravljati o vzrokih, zakaj so posamezni zakoni nesrečni, še manj pa, kdo je večkrat kriv, mož ali žena. Kratkotako, v Navestocku ni nesrečnih zakonov. Tamkaj se mož in žena medsebojno iskreno ljubita. Vsak izpolnjuje željo drugega.

Vsako leto priredi mesto veliko svečanost s plesom. Za to zabavo je pripravljen krasen dar za ono zakonsko dvojico, ki živi najbolj srečno. Zanimivo je, da se za to darilo potegujejo vsi brez izjeme. Toda poleg srečnih zakonskih parčkov živi v tem mestu tudi mnogo samcev, ki so istotako silno srečni. Sploh v tem kraju ni ljudi, na katerih bi se moglo opaziti, da so nezadovoljni, ali da se razburjajo. Vsi napravljajo vtis zadovoljnih ljudi. Evo vam nekoliko teh blaženst:

V prvi vrsti naj omenimo kovača Charlesa Milna, ki je star sedaj 63 let in že celih 41 let v največjem zadovoljstvu kupe mestne konje. Še sedaj opravlja mirno svoj posel, čeprav je že prilično star. Dan za dnevom udarja s kladivcem, da iskare kar švigajo. Njegove mislice so čista redkost. Puši, le in piše z velikim užitek. Pred dvema letoma se je oženil s popolnoma mlado devojko. Ima sinčka, ki mu je podoben, kakor jabolko jabolki. (To pripominjamo zaradi tega, da se ne bi kdo zlobno nasmehnil.)

Toda ta kovač še ni prava senzacija mesta. Tamkaj živi tudi neki Danijel Dexes, ki jih nosi že 90 na križu. Starec se šeta vsak dan po mestu, ne da bi se izmučil. Kadi kakor Turčin in pri čitanju ne potrebuje očal. Po sadje hodi kar na drevje. Diše mu zlasti marelice. Niti ena marelica ne sme pasti na tla, da bi se poškodovala. Dexes jih namreč še pravčasno potrga in poklanja običajno devojkam v dar. Ob takih prilikah je izredno dobre volje in se dovija kar vrste. Njegova boljša polovica ima sedaj 88 let. Oba sta silno srečna in zadovoljna v zakonu in se v dolgi vrsti let nista niti enkrat sprla, kaj šele strela.

Podoben parček sta zakonska Lawton. On ima 89, ona pa 83 let. Ljudje govore, da živita kakor grlice. Zlasti se ponašata s tem, da ju je kralj Edward VII. ko je svoječasnno prisel v mesto z avtomobilom, še posebej pohvalil. Kralj je takrat tudi izjavil, da še nikjer na svetu ni videl mesta, kjer bi bilo toliko srečnih kakor v Navestocku.

Sploh v tem mestu ni ljudi, ki bi se jim godilo slabo, ali bi trpeli kako pomanjkanje. Ločitev zakona je kratkotako nepoznana stvar. Zdi se, da se je tamkaj ustallila kultura. Vprašanje je samo, za koliko časa.

Drama 14 ur

So pisatelji, ki trdijo, da najhitreje in najboljše pišejo, kadar se ne pripravljajo dolgo na svoj posel, ampak v trenutku »zamaknenosti« vzamejo papir in pero in pišejo in pišejo in pišejo. Pero leti z bliskovito naglico, kakor na dušek. Drugi nasprotno delajo jako dolgo, premišljajo mnogo, črtajo in izpreminjajo. Treba je tedne in tedne, mesece in mesece, včas celo leta, predno dovrše svoje delo.

Toda mi ne mislimo razpravljati na dolgo in široko o tej temi. Sicer je vsaka metoda dobra, samo da je tudi dovršeno delo dobro.

Tak bliskovit rekord je bil dosežen nedavno tega v Londonu. V gledališču »Playhouse« so igrali komad z naslovom »M. Lady«, ki ga je spisal znani odlični dramatik Edgar Wallace. Avtor je sploh neznat po tem, da jako naglo dela. Toda toplot je v resnici dosegel rekord nad vsemi dosedanjimi književniki Evrope. Ali, recimo sigurno, dosedaj podoben slučaj sploh ni znan. »M. Lady« je drama v treh dejanjih, napisana v štirinajstih urah. Zgodilo pa se je to tako-le: Ravnatelj uglednega gledališča »Playhouse« je prejel za vpriporitev komad, ki mu je pri čitanju silno ugajal. Bil je tako navdušen, da ni niti mislil na to, da bi ga londonsko občinstvo ne sprejelo simpatično. To je bil samo prvi vtis. Ze pri prvi izkušnji pa se je prepričal, da ta komad ne bo taka senzacija, kakor je mislil prvotno. In tudi igralci sami so ga pričeli prepričevati, da se komad ne bo držal dalje nego mesec dni in da o celi sezoni sploh ne more biti govora. Gledališki ravnatelj je bil zaradi tega v veliki nepriliki, ker ni imel trenutno niti enega komada, ki bi ga mogel porabiti kot »šlager« sezone. Poln skrbi v glavi se je obrnil na pisatelja Edgara Wallacea, čegar komadi so imeli v njegovem gledališču velikanske uspehe. Poklical je telefonično pisatelja, ki se je nahajal na letovišču v neki vili zunaj mesta. Razgovor je tekel sledeče:

Potrebujem takoj kako dramo!
Kdaj?
Takoj!
Resno ali šaljiivo?
Šaljiivo.
V kakem žanru?
Ravnatelj je drhtečim glasom povedal svoje mišljenje.
Nimam nič pri roki!
Potem napišite!
Dobro! Jutri bo delo končano in ga boste imeli tudi že v rokah!

In Wallace je ostavil tenisa, odšel v svojo delavno sobo, poklical tajnico in ji prišel narekovati dramo. Narekoval je in narekoval. Tajnica je bila še tako izmučena, da ni mogla več tipkati. Zato se je vsedel sam za stroj in pisal neumorno. Ko je bil izmučen, ga je zamenjala zopet tajnica. Minilo je 14 ur in drama je bila napisana. Wallace se je vsedel takoj v avtomobil in odšel v njim v London. Ravnatelj ga je sprejel z razprtimi rokami in blazno pograbil rokopa, da se pisatelj morda v zadnjem trenutku ne bi premislil.

Prišlo so vaje. Kmalu po avtorjevem prihodu je sledila že premijera. Publika je burno pisala. Komad je učinkoval kakor strela. Avtor je potegnil maseen honorar, sedel v avtomobil in se vrnil zopet domov, da se zabava naprej z ribolovom in tenisom.

Sedaj se išče konkurent!

Arabec pleše

Topiomer v Parizu je kazal lepega dne 36 stopinj v senci. Nič čudno torej, ako so se pri taki vročini razmahnile ljudske slabosti, med drugimi tudi ples. Ljudje v Parizu plešejo, da bi se ohladili. Tako nekateri. Drugi zopet akačejo v hladne valove Seine, da bi se vsaj malo osvežili. Popolnoma jasno je, da pravi Parizani silno trpe zaradi vročine, na katero niso navajeni. Toda v Parizu žive tudi sinovi Alžira, Tunezije in Maroka, za katere pomeni 36 stopinj vročine hlad, kakor za nas na primer 10 stopinj. Tudi ti prebivalci Pariza posešajo, veseli, da se je božje solnce njihove domovine preselilo v glavno mesto Francije, vse mogoče zabave v Parizu, da se navžejo božje toplote.

Arabci plešejo, da bi se ogreli. Parizani pa plešejo, da bi se z brnimi krotinami »tam-tam plesa« ohladili. In tako se je zgodilo, da je neki črni Arabec

(om občudoval niso čud) prišel v plesno dvorano, kjer so se zabavali belokosci. Ugajala mu je posebno neka dama, ki je bila globoko dekolirana. Dajal ji je na vse mogoče načine snake svoje posebne simpatije. Revizij ni niti slutil, da je lepa bela dama v spremstvu svojega ljubosumnega moža. Ona je plesala in plesala, Arabec pa jo je neprestano motril. Končno se je vendar odjunačil in jo naprosil za eno turo. Ona ga je odbila. Zakaj? Bilo je, ker je morda sram plesati javno s črncem, čeprav je simpatija malih dam Pariza zpana Arabcem, seveda samo med štirimi zidovi in štirimi očmi. Njo je bilo torej aram in mu je odgovorila: »Ne, ne!«

Ali — tako se je imenoval Arabec — se je temu čudil to ko je godba intonirala »tam-tam«, ki je jako podoben plesom njegovega rojstnega kraja, je skočil proti beli dami, ki je bila že vsa v znoju, odrinil plesača, jo pograbil okoli pasu in pričel z njo divje plesati »tam-tam«. V dvorani je nastala panika. Vel so namreč poznali mlado damo in njena ljubosumnežja moža.

»Kaj bo z njim?« se je čulo z vseh strani dvorane.

»Strašno, strašno...«

Ljubosumni mož se je v resnici takoj približal Arabcu in mu priločil krepko zausnico. Toda ta je vrnil zausnico s silo, ki je običajna samo v njegovih kraljih. Ljubosumni soprog, ki je najbrže videl vse zverže, kar jih je na nebu, se je vrnil na parket plesne dvorane. Mlada dama je pričela kričati. Kadar je panika, je pad panika. Vse se je balo belih zob črnega plesalca, o katerih je v Parizu znano, da jih radi zasekajo v grlo belcev. Arabec je ostavil damo in nadaljeval sam ples svoje domovine... Oseramodni soprog je prišel med tem zopet k zavesti... Potegnili je iz žepa samokres in izpalil dva strela na plesalca. Arabec je plesal dalje, ker ga ljubosumnež ni pogodil. Ko je hotel streljati naprej, je opazil, da nima več nabojev.

Arabec je med tem mirno odplesal svoj »tam-tam«. V tem trenutku pa je stopila v dvorano policija, ki je odvedla črnega plesalca v zapor, kjer se hudeje sedaj nad žarkim pariškim solncem, ki ga je za par dni spravilo v senco, ki je ne ljubi.

Zadnje besede velikih ljudi

Mnogi duševno veliki ljudje so tudi nehote izrekli na smrtni postelji velike besede, globokega pomena. Evo par izrekov:

Sokrat: »Kriton, Eskulapu dolgojemo petelina. Poravnaj ta dolg, kajti on ti ga ne bo odpustil.«

Raleigh krvniku, ki se je obotavljal: »Kaj čakaš? Samo naprej, dobri človeki!«

Karel II. angleški: »Ne pustite, da trpi moja uboga Nela.«
Admiral Nelson: »Hvala bogu! Svojo dolžnost sem izvršil.«

Napoleon: »Moj bog... Francija... vrhovni komandant vojske.«
Prešeren: »Odpripte okna!«
Goethe: »Več luči!«

Ta'mna: »Najslabše od vsega je, ker nič ne vidim!«
Jurij IV. kralj angleški: »Kaj je to, vprašuje sinko. To je smrt, ki me je pograbila.«

Cromwell: »Nočem ne piti, ne jesti, ne spati. Hočem, da čimprej premim.«

Roosevelt: »Svetlo je, baš kakor želim.«

Grofica Pompadour župniku, ki se je za vedno poslavljala od nje: »Samo trenutek, župnik, pa greva skupaj!«

Turlow, slavni angleški lordkancler: »Vrag me vzemi, ako ne verujem, da bom umrl.«

ko skrivnostnost razvoj proletarske revolucije.

Sovjetska vlada je takoj poskušala, da zboljša gnotni položaj ruskih učencev. Po zgledu starogrških pritanjev je prosvetni komisariat ustanovil takozvane »domove učenjakov«, v katerih naj bi ruski učenjaki, ki jih ni pomedel val revolucije, brezskrbno in brez strahu za gnotni obstanek nadaljevali svoje delo, da bi se mogli posvetiti raziskovanju. Ideja je Maksima Gorkega. Navidez je to velika in plemenita ideja, a na žalost je ostala kot mnoge in mnoge druge tudi ta samo na papirju.

Današnji ruski domovi učenjakov, ametikov v znanosti, so le karikatura tega, kar so bili grški pritanjei in kar si je mogoče plemeniti idealist predstavljati.

Dom učenjakov v Petrogradu se nahaja v nekdanji palači velikih knezov Vladimira in Cirila Aleksandroviča na Nevskem prospektu. Neke nedelje popoldne smo ga obiskali. Okoli treh smo prišli k poveljniku doma, ki nas je sprejel v popolnem neizgledu. Hitro si je oblekel razcapano haljo, natančno pošvedrane conate, razkazoval nam je obednice, sprejemnice, sobe za predavanja, klubske prostore, nazadnje nas je popeljal v stanovanje poedinih učenjakov... Poveljnik doma učenjakov, prej impresario nekega potujočega gledališča, ki je predstavljalo razne francoske svinjarie, da se je z njimi zabavala »zlata

mladež« ob pokanju šampanjskih zamaskov, ta gospod nas je vodil sedaj po domu učenjakov... vodil nas je po krasnih, mrzlih dvoranah, ki pa so bile sedaj polne zapuščenosti, blata in smrada...

Jaz sem si bil predstavljal ta dom učenjakov kot neko vrsto samostana, pribežališče pred skrbmi in razočaranje vsakdanjega življenja, duševnega miru in ustvarjanja, tako kot opisuje to Strindberg v svojih »Črnih zastavah«.

Ko smo vstopili v malo sobo, se je dvignil s svilenega divana nizek, bled starček, ki je tamkaj dremal, in naš cicerone nam je imenoval ime slavnega, svetovno znanega fizika...

V sosedni sobi, ki je vsa v duhovitem neredu, ker se njen stanovanlec ravno seli v drugo sobo, ki se more bolje kuriti, stanuje znan geograf, član vseh večjih evropskih akademij. Razprostrl je pred seboj velike zemljevide in dela in riše, sestavlja svojo novo veliko teorijo... o morju in ozračju. V naši družbi je bil tudi neki Italijan. Učenjak se spomni zlatih časov, ko je bival in delal v Italiji, spominja se svojih znanecv iz Florence in Rima, vpraša za tega in onega... Potem pa je zmajal z glavno in žalostno recitiral:

»Lasciate ogni speranza, voi ch'entrate!« Pogledal nas je, videl je, da smo ga razumeli, zato je nadaljeval z novim citatom:

»Nessun maggior dolore, che ricordarsi dei tempi felici nella miseria!«

Vse smo razumeli in smo čutili. Soba za sobo, a v vsaki stanuje učenjak slavnega imena, kapaciteta v svoji stroki... Ali je to dom učenjakov, ali je to njih pribežališče v težkih dnevih, ali so to ječe...?

To je ono isto vprašanje, ki sem si ga tolikokrat postavil, ko sem bil v Kremlju, v ruskih mestih, v ruskih selih.

Tu stanujejo pravniki, zdravniki, biologi, geografi, zgodovinarji, vsi sami učenjaki... Sprašujejo nas, kaj je zunaj v svetu, na zaradu novega; brez česar so, brez knjig, brez pomožnih sredstev, brez pisem...

Stopili smo v neko sobo; zastori so bili spuščeni, poltema je vladala v sobi. Po sobi je hodil mlad učenjak, z velikimi koraki je meril sobo; ni nas niti pogledal, niti besede ni rekel.

Mi smo ga razumeli in osramočeni odšli...

Videli in čutili smo dovolj, ničesar več nismo hoteli videti, bilo nam je preveč!

Došli v predvorju palače so po zidu nalepljeni s strojem napisani hišni redi in predmet pravilnik za razdelitev hrane, kjer morejo posamezniki dobiti živila, čevlje, perilo, obleko. Vse to je na papirju, stanovalci doma učenjakov so lačni, zapuščeni, brez perila, brez obleke... Beda, glad in pomanjkanje, ki vladajo zunaj, ki se širijo po vsi državi, vladajo tudi tod, tod v domu učenjakov, umetnikov, v domu znanosti in umetnosti...

Frank Holler:

Blagajna velikega vojvode

Roman.

III. DEL.

MED ZAROTNIKI IN ROKOVNJAČI.

I. poglavje.

O dogodku lepega pomladnega dne na širokem morju.

Vedno temnomodri in nemirni valovi sredozemskega morja so nosili malo jahto; oster pomladanski veter je penil valove, da so se belili kot da je zapadel po neizmerni gladini sneg. Bela pomladanska svetloba je prihajala od neba, ki je bilo zakrito s tankimi oblaki, ki so bili beli kot ravno kar beljeno platno.

Jahta »Štorklja« je pa rezala valove s krepkimi sunki in orala gladino kot plug na širokem polju.

Bilo je že sedem jutraj, ko se so pojavili na krovu prvi potniki. Bila sta to šepasti grof Punta Hermosa in njegov stari prijatelj senor Esteban; prišla po stopnicah, ki vodijo iz potniških prostorov na krov... s previdnimi koraki, kajti ladja se je zibala na valovih, šla sta na zadnji del jahte. Grof se je vsedel na nek zaboj, ki je bil pritrjen na krov kot

primitivna klop in pomignil svojemu spremljevalcu, naj prisede.

»Tukaj se lahko sama in nemoteno pogovoriva, ljubi Pacqueno, tu naju ne motijo samo golobi, ki pa gotovo ne govore špansko.«

»Jako lepo jutro imamo danes! Škoda, da je morje tako nemirno!« Veliki vojvoda se je zasmejaj.

»Kako je pa kaj z vašim želodcem? Ali je še vedno tako občutljiv kot takrat, ko sva potovala iz Minorka?«

»Sedaj mi je nekoliko bolje, Visočanstvo. Sveži zrak mi de jako dobro.«

Stari senor Pacqueno se je trudil na vse mogoče načine, da bi prikril utrujenost in iznemoglost svojega glasu, toda blede obraz ga je izdajal, da se ne počuti prav posebno sijajno.

»Da, da, naše potovanje iz Minorke, to nam je bilo prava peklenska muka; upajmo, da nama bo vrnitev ugodnejša. Saj se nam godi na krovu »Štorklje« jako dobro! Samo nekaj me čud. in moti...«

»Kaj vendar, Visočanstvo?«

»Naš gospod profesor in njegova soproga, ki sta nad vse prijazna in ustrežljiva, se mi vidita kaj čuden in precej skrivnosten par! Zurnalist je... saj pravi — a razpolaga s takimi sredstvi, da si najame svojo jahto in

Razvojne možnosti v Jugoslaviji

«Frankfurter Zeitung» prinaša iz jugoslovenskih industrijskih krogov sledeči dopis o naši državi:

Jugoslavija je bogata na naravnih sredstvih: v prvi vrsti je agrarna država in praznovit: radi tega je navezana na uvoz vseh potrebščin razven živil. Manjka ji kapitala in pravih strokovnjakov. Od mineralnih virov se nahajajo v zemlji razne vrste premoga. Zaenkrat se pridobiva samo ružava premog. Proizvodnja premoga in drugega premoga se ni moglo. Koks se pridobiva v nekaterih plinastih iz čisto-slovaškega premoga, iz domačega se ga ne dobi niti ene grama. Za razne velike množine železne rufe se nahaja v Bosni in edini plavž. Pri se ta ni stalno v obratu, ker primanjkuje koka, čeprav pošilja vlada v zameno za koka na Češkoslovaško ogromne množine žita. Za angleški in ameriški plinov premog je treba plačati v Trstu 890 — 420 lir za tono, kar je preveliko za Češkoslovaško. Pri tem bi mogli sami pridobivati iz ogrevalnih skladov drugega premoga koka, iz ružavega premoga, ki ima do 4000 kalorij, pa katran. In vendar moramo plačevati slednjega po 2 dinarja kilogram, ne da bi mogli s uvoženimi količinami zadovoljiti vse potrebe. 98% vsega premoga se nahaja v prvotni lasti, obratovanje pa ni moglo vso potrebno kapitala in strokovnjakov.

Ni moglo navesti, kakšne in kolike industrije manjkajo v državi. Lažje bi bilo povedati, katere industrije so v državi s 12½ milijon prebivalcev nahajajo: Ena tovarna za kavine surogate (Henrik Frankovi sinovi iz Linca), šest sladkarnih tovarn, ena večja in ena manjša petrolejska rafinerija (sirovine se uvažajo iz Rumunije in Galicije), ena bombna predelavna in ena kralnica, ki izdeluje samo prosto nit in platno za kmetje, ena tovarna za sušno (ravnotežno ordinarno blago), pet cementnih tovarn, deset do dvajset na najprimitivnejši način urejenih apnenic, dve tovarni za mobilije, dve tovarni za vilgalice, in ena tovarna za umetna gnojila, čeprav bi jih rabili vsaj deset za domače potrebe.

Letno izvozimo na tisoče vagonov dobraga in lepega sadja, in vendar ni v državi niti ene tovarne za konzerviranje sadja. Velike množine ovčje volne potujejo vsako leto preko državnih meja, v državi pa ni moglo dobiti niti ene grama metra dobrega sukna. S stotinami vagonov lani in konoplje zalagamo tuje tekstilne industrije, v državi pa nimamo niti ene metra platna, niti ene grama zavoja sukanca. V državi leži danes 300 vagonov prima rafiniranega svineca, kupiti pa ne moremo niti ene metra svinečnih cevi, ker nimamo nobene take tovarne. Poleg izvrstnih sirovin za cement je dovolj kuriva (ružavega premoga). Gradi se dnevno več — in vendar se ne poveča produkcija gradbenega materiala. Raditega moramo plačevati za 100 kg portland cementa 200 jug. kron, za 100 kg apna 90, za 1000 kosov opeke 1400 in 100 kosov strešne opeke 1600.

Navzile znanemu bogastvu na lesu in gozdovih ne more domača industrija pohištva zadovoljiti niti 1/10 domačih potreb. Z milom zalaga celo deželo tvrdica Georg Schicht iz Češkoslovaške in vendar je v državi dovolj dobrih sirovin za izdelovanje mila in sveč. Agrarna država smo, pa vendar nimamo niti ene tovarne za poljedelske stroje. Ni dobiti niti pluga niti krane iz domače industrije. Nemška podjetja bi mogla v veliki meri od pomoči temu pomanjkanju.

Ta dopis je prišel v F. Ztg. iz nemških industrijskih krogov Jugoslavije z namenom zainteresirati nemški kapital in nemške strokovnjake za našo industrijo.

F. Ztg. komentira to na koncu članka: Iz omenjenih virov je razvidno, v kakšnih težkočah se nahajajo avstrijske nasledstvene države, ki so iz nacionalnih vidikov sicer popolne, v gospodarskih ozirih pa slabo arondirane državne tvorbe. Če naj išče nemški kapital investicijskih možnosti v Jugoslaviji, bo odvisno v prvi vrsti od državne kreditne in denarne politike. Čim boljše bodo pogoji na tem polju, tem rajše se bodo odzvali inozemski krogi s kapitalom in inicijativno.

Zalibog vsebuje citirani članek marsikatero grenko resnico za našo mlado državno tvorbo. Mnoge industrijske panoge se ne razvijajo navzlic dobrim pogojem ravno vsoled pomanjkanja kapitala, strokovnjakov in inicijativ. Trgovinska bilanca nam kaže s svojim ogromnim pasivnim saldom, kako druga je tuja znanost, zmoglost in delo. Izvoz sirov in po nizkih cenah ne more kriti uvoza gotovega fabrikata, kor se slednji podraži ravno vsled dela, ki tiči v njem.

Vendar je pri naštevanju naših tovarn v članku marsikaj izpuščeno, kar daje drugačno sliko o eni ali drugi industriji. Tovarni za kavine primere se nahajajo v Ljubljani in Mariboru. Paruh žag se nahaja samo na slovenskem ozemlju 35, vodnih žag pa 2277, valne so tovarne za l-sovino in česlovino. Pri industriji pohištva je poročevalec prezrl naše važne mizarске zadruge, ki odtehtajo mnogo večja podjetja te stroke po tujini. Tu di tekstilnih tovarn se nahaja v državi več. Na primitivne apnenice začnemo povsod po državi. Res je, da nimamo nobene industrije za konzerviranje sadja, vendar se sadje konzervira doma po kmetih posebno v Bosni in Srbiji in se l-vača v velikih množinah na sever. Poročevalec je izpustil celo vrsto še prav razvitih ali pa v najlepšem razvoju se nahajajočih industrij kakor: usnjarne in tovarne za čevlje, mlinci, tovarne za papir, električne naprave itd.

Da nam manjka strokovnjakov, je samoposredno razumljivo. Sporedno z razvijajočo se industrijo nastajajo tudi strokovnjaki. Brez tovarne ni strokovnjaka, ker nima kje dobiti izkušenj. Pa tudi za teoretično izobrazbo še ni dovolj preiskrbičeno. Tehniške visoke šole ne morejo doseči n. p. dunajske v drugem ali desetem letu svojega razvoja. Pomanjkanje strokovnjakov ne ležijo varčki v premali inteligentnosti našega naroda (mnogi naši dobri inženirji si služijo svoj kruh v tujini) ampak edino v nerazviti industriji. Ranjka Avstrija nam ni pustila rasti in razvoja na tem polju. Da smo zaostali, nismo sami krivi. Če ne bomo napredovali, pa bo vzrok v nas.

Kar se končno tiče nemškega kapitala, velja zanj kakor za vsa ostala internacionalni kapital. Nečemo gospodarstvenega politiziranja, ki mu sledi neizbežno tudi politično. Tujo pomoč pa bi v potrebnih slučajih brez političnih koncesij sprejeli. Kapital in delo bi se bogato obrestovalo, obenem pa bi investicijam ne manjkalo potrebne varnosti.

E. L.

Izvoz fižola

Važen naš izvozni predmet je fižol. Pred vojno je prišlo iz Avstrije v Trst do 1000 vagonov fižola. Tržaški trgovci so potem kot posredovalci prodajali ta fižol v Italijo. Francijo in včasih tudi v Argentino. Navadno pa so Francozi kupovali od Tržačanov in potem prodajali naprej v Ameriko. Dolgo pot je napravil naš ribič in mandolani, ali konzument ni nikdar znal, da rabi fižol iz slovenske zemlje, ker mi nismo prodajali naravnost v tuje dežele.

Največji konzument našega fižola je Italija. Samo v Beneško in Lombardijo se je uvozilo na leto do 600 vagonov, večinoma prepeljarja (koka). Prepeljar

iz Kranjske je pa izgubil svoj sloves. Rajši so imeli koka iz mariborskega, ljubljanskega in ptujskega okraja. Oba je pa izpodirala sadnja leta pred vojno galialski koka. Ta sicer ni tako okusen kakor naš koka, ali je velik in se zelo nakuha. Naš poljedelec bo moral izmenjavati semenski fižol. Naš ribič in mandolani sta šla večinoma na Francozke.

Ligurijski in Piemontski sta uvažali ruski fižol iz Odesa preko Genue. Bil je to drobn in poceni fižol (verdolini), kakor našega se dobiva tudi na Hrvaškem. Rusija po vojni ne dobavlja fižola in bi bilo mogoče morda spravljati naš fižol v prej omenjeni provinci. Srednja Italija (Toskana, Emilija) prideluje mali beli fižol (frzolino). V južni Italiji (Kampanja, Apulija in Sicilija) pridelujejo fižol najboljše kakovosti, katerega potem izvažajo na Francozke, Angležke, Ameriko in tudi v Nemčijo. Nasprotno pa uvažajo velike množine frzoline iz Rumunije (Braila, Otteniza, Ploesti itd.), Rusije, Turčije in tudi od nas. Gre pa tja tudi mešan fižol.

Omeniti moram, da se največ pridelava frzoline in je važen predmet trgovine. Pri nas se jo prezira, ali je jako doberga okusa in ima to lepo lastnost, da se ji ne pozna starost. Ako koka in ribična na prvo leto ne prodaja, bo drugo leto šel le še za krmo in se tudi jako nerad kuha. Frzolica pa je lahko tudi štiri leta stara in vendar se hitro skuha.

Leta 1919. je šlo iz Slovenije 125 vagonov fižola v Avstrijo. Lansko leto je pa bil izvoz našega fižola s 50odstotno izvozno carino onemogočen in zato se dobijo še znatne množine starega fižola pri nas, ki bo sedaj seveda šel komaj za krmo.

Izvoz fižola naj bo popolnoma prost; naj se odpravijo vse omejitve, ki proizročajo le škodo, pa nikomur ne koristijo. Tisti, ki se bojijo, da ne bodo imeli fižola, naj se notrdijo k trgovcu, pa bodo dobili dovolj fižola in jim tedaj ni treba razburjati birokratov in privrževati drugim škoda. Znano je, da se pri nas jako malo fižola porabi. To sem videl tudi na Rumunskem, kjer se pridelajo ogromne množine fižola, ali kmet ga ne je, gre vse le ven.

Poljedelec prideluje fižol, ker ta zahteva najmanj dela, ne zahteva posebnega prostora in zemlje, nego se posadi navadno med krompir. Fižol zori pred krompirjem.

Nasprotno pa kmetovalci fižol jako lahko in najprej proda izmed vseh pridelkov in tedaj v jeseni najprej dobi lenar za fižol in to je za kmetovalca velika ugodnost. Zato pa ne delajte škode kmetovalcu in trgovcu z otežkočenjem izvoza fižola!

Fr. Zelenik.

— Ljubljanski trg. — Močno znižanje cen govejega mesa. Goveje meso dobre kvalitete se bo prodajalo odlej našla je stalno po sledečih cenah: Predovčeva stojnica sredi Vodnikovega trga pri konstanti, po 20 do 24 K kg. telečje meso po 18 K kg, centralna Vnovčevalnica na prosti stojnici 30 do 32 K kg, na stojnici Nakupovalne zadruge pod konstanto in Vodnikovem trgu 20 do 28 kron kg, telečje meso 20 K kg, Marčani Toni na stojnici nasproti proste stojnice goveje meso po 24 do 26 K kg. Na ta način se bodo konkurenčnim potom morale cene znižati. Glede kvalitete se bo to vse stojnice intenzivno nadzirale. Drugega blaga je v izobilju. Cene za najvažnejše stvari so sledeče: grah v stroču 5 K kg, fižol v stroču 4 do 6 K kg, krompir 2,50 K kg, solata vsled suše 1,50 K do 2 K glavica, kumare 6 K kg, maline 15 K kg, jabolka 8 do 12 K kg, bruske 12 do 16 K kg, zelje 4 do 5 kron glavica, jajca 2,30 K kos, par piščancev 40 do 50 K.

— Poročilo o trgovini s poljskimi pridelki dne 29. julija: Semboj: Dovozi pšenice niso veliki. Cena se je ustalila od 940 do 950 K za 100 kg. Mlini prodajajo moko v večjih količinah in ku-

pujejo pšenico. Koruza se plača po 570 do 580 K, a novi oves po 530 do 510 K. Po ječmenu povprašuje inozemstvo in plača 810 do 820 K za juri ječmen. Oziroma ječmen je cenejši. Beli fižol kupuje Avstrija in plača 500 do 520 K franko Spilje. Tendence prijazna. Sidi: Pšenica se trdi po ceni 910 do 930 K. Dovozi niso obilni. Koruza se trdi po 570 do 580 kron, novi oves 530 do 535, ječmen (ozimni) po 560 do 600 K. Kakovost je prvovrstna.

— Zlatarka, ujedinjene jugoslovenske tvornice zlatine in srebrne ter kemijski zavod d. d. v Zagrebu. To industrijsko podjetje se je osnovalo 14. julija s kapitalom 8 milijonov kron. Osnovanje delniške družbe je izvedel bančni konzorcijski, v katerem sodelujejo Hrvatska eskomptna banka, Ljubljanska kreditna banka, Srpska banka in Slavonska eskomptna banka. V novem podjetju sta unificirani dve največji tvornici te stroke v naši državi, in sicer dosedanja «Zlatarka» v Zagrebu, ki se je osnovala pred enim letom, ter stara tvornica Franc Paečinova v Celju. V ravnanje tvornice so izvoljeni: kot predsednik Gjergje Velisavljevič, ravnatelj Srpske banke, kot podpredsednik Alojz Tykač, ravnatelj Ljubljanske kreditne banke, na dalje kot člani ravnanstva Mirko Grušič, ravnatelj celjske podružnice Ljubljanske kreditne banke, dr. Ivan Černež, Ljubljane, Dragutin Waigner, ravnatelj Hrvatske eskomptne banke, Aurel Hack in Ljudevit Griesbach.

— Slive v Bosni in Hercegovini. Kakor poročajo sarajevska trgovinska in obrtniška zbornica, so se slive v Bosni in Hercegovini zelo popravile vsled hladnega vremena, ki je bilo pred ne koliko tedni. Toplo vreme, ki je sedaj nastopilo, je še vedno povoljno za uspevanje sliv. Izgleda, da bodo slive letos debele. Računa se, da bo letos 1900 do 1400 vagonov suhih sliv (polovico do dve tretjini lanskega pridelka). Marnade se bo napravilo letos zelo malo, zato pa se bo iz sliv žgalo letos več žganja izgledi za ostalo sadje, jabolka, hruške in or-be so slabi.

— Produkcija svil v naši državi. V južni Srbiji se je zbralo letos okoli 24 tisoč kokonov svilene bube. Največ se jih je zbralo v Gjevgljiji z okolico na vzlic temu, da je bilo tam za časa okupacije uničenih mnogo murvinih nasadov.

— Hmelj v Češkoslovaški. Iz Zates poročajo z dne 24. julija: Povpraševanju po našem hmelju živahno. Včeraj je bilo prodano nekaj partij hmelja po 3200 do 3300 K za 50 kg (okrog 142 do 146 naših kron za en kg). Cena se je zadnjih 14 dni dvignila od 600 do 700 K pri 50 kg. Za lanski hmelj iz tujine se je zahtevalo 2900 do 3000 K za 50 kg. Zateškega hmelja se le malo prodaja, ker za imejtelj ne oddajo pod 3500 K za 50 kg. Potom predprijatelj se ponuja za letanji hmelj do 4000 K za 50 kg. Toda redkokdaj prodaja naprej. Letna bi manjša nego lani.

— Rumunjski omeji izvoz žita. Rumunjski ministrski svet je sklenil, da ima pravico izvažati pšenico samo država. Trgovina in izvoz ostalih žitaric ostaneta svobodna.

— Svobodna trgovina s poljskimi pridelki v Bolgariji se namerava zopet uvesti.

— Bolgarski izvoz v Carigrad. Devizna centrala v Sofiji je zabeležila, da se je v zadnjem času povečal izvoz iz Bolgarske in to v Carigrad. Izvažajo se zlasti sledeči predmeti: beli sir, maslo, jajca in živina.

— Svobodni izvoz moka iz Madžarske. Madžarski ministrski svet je sklenil, da se do 30. septembra dovoli neomejen izvoz moka, izvažati se more do omenjenega časa moka proti plačilu 600 m. K za 100 kg brez posebnega dovoljenja.

— Madžarska zunanja trgovina v letu 1920. Statistični državni urad prioblašča podatke o madžarski zunanji trgovini: Uvoz znaša 5,5 milijona, izvoz pa 5,2 milijona stotov, pri čemur odpa-

de na Avstrijo, Češkoslovaško in Rumunijo največ tega prometa. Uvozilo se je v Madžarsko: iz Češkoslovaške 2 milijona stotov, med tem 1,3 mil. lesa, potem 102.000 stotov premoga, dalje večje množine železnih izdelkov, steklenih izdelkov, papirja in sladkorja; iz Avstrije: 1,7 milijona stotov, in sicer 800.000 stotov lesa, 100.000 stotov gipsa, 70.000 stotov tekarinskega blaga, 195.000 stotov kemikalij, 230.000 stotov papirja, 130.000 stotov stekla in kamne posode, 52.000 stotov strojev in 216.000 stotov železnih izdelkov; 400.000 stotov soli, 100.000 stotov premoga in 200.000 stotov železa in strojev; nadalje je dovozila Madžarska 70.000 stotov južnega sadja in 22.000 stotov riža iz Italije, 100.000 stotov sirovega olja iz Poljske, 138.315 stotov moka in 53.387 stotov masla iz Združenih držav, končno 27.081 stotov pšenice iz Argentine. Izvozilo se je iz Madžarske 80 odstotkov v Avstrijo, ed tega je bilo 2,1 milijona stotov ružavega premoga, 843.000 stotov vina, 738.964 stotov sadja in zelenjave. V Češkoslovaško se je izvozilo 144.000 stotov ružavega premoga, 97.000 stotov vina 60.000 stotov železne rade, potem volne, cementa, stare železnice, kneti in odpadkov. Končno je izvozila Madžarska v Holandijo cement, mineralno vodo in kemikalije, v Švice vino in seno in v Italijo staro železnico.

— Oddaja premoženja na Madžarskem. Madžarski finančni minister je podal v uradni skupščini poročilo o porabi zakonitih zneskov od oddaje premoženja slovenskih družb. Celotna vsota oddaje znaša 1357 milijonov m. kron. Ta vsota naj se uporabi za odkup menic leta 1912 v znesku 420 milijonov m. K, potem za odkup leta 1920 izdanih blagajniških izkazil v znesku 800 milijonov m. K, za izplačilo kuponov, ki zapadejo v letu 1921, v znesku 34 milijonov m. K in za kuponske dospelosti leta 1919 v znesku 103 milijonov m. kron.

— Italijanske finance. Rimska zbornica je razpravljala o petmesečnem proračunskem provizoriju, ki ga je predložila vlada. Zakladni minister je izjavil, da je znašal deficit v letu 1920/21 10.300 milijonov lir, za leto 1921/22 pa je predviden deficit v znesku 4262 milijonov lir. Zaradi novih javnih potreb se bodo stroški še povečali, zaradi česar manj minister, da se sme predvideti deficit v znesku 5 milijard lir. Javni dolгови z zunanjimi in notranjimi posojili znašajo 100.721 milijonov na zakladna izkazila, kar ne dokazuje samo zasnepa malih in velikih štedilcev do države, temveč tudi dovoljuje. Logični se pomnožijo izplačila bankovcev. Promet bankovcev, ki je bil že dosegel višino 10.700 milijonov lir, je znašal 20. junija 8900 milijonov in se je od takrat še zmanjšal.

— Italijansko-ruska trgovinska pogodba. Laski listi poročajo, da namerava zunanji minister della Torretta predložiti ministrskemu svetu v sprejem te izdane načet italijansko-ruske trgovinske pogodbe. «Messaggero» piše, da je ta pogodba analogna angleško-ruski pogodbi in da zagotavlja Italiji za razvoj njene industrije potrebne sirovine. «Secolo» poročava, da vest in pravi, da je razveselilo, da je minister della Torretta premagal svoje osebne antipatije proti sovetški Rusiji ter da hoče navezati trgovinske odnose z Rusijo.

— Angliški premog se zopet uvažuje v Nemčijo. Sedaj po končanem strajku čutarjev v Angliji se je začel zopet uvažati premog v Nemčijo. V Hamburgu bodo iztovorili te dni, kakor poročajo nemški listi, 4 parnike naložene z angleškim premogom.

— Znižanje uvoznih in izvoznih pristojbin v Češkoslovaški. S 1. avgustom se znižajo uvozne pristojbine za laneni sukanec na četrtno odstotka fakturne vrednosti. Z istim dnem se znižajo tudi izvozne pristojbine za portland-cement na četrtno odstotka fakturne vrednosti.

odpelje na Minorko, da si ogleda tamnošnjo revolucijo.»

«Gotovo zastopa kak velik list, ki ga dobro plača!»

«Mogoče... toda odkdaj se novinstvo tako zelo zanima za nas, Paqueno? — In potem njegova soproga? Ta je najmanj deset let starejša nego on!»

«Mogoče je bogata, pa jo je vzel radi denarja!»

«Tja, tudi to je mogoče! Ako bi ne bila tako stara, ne bi bila napačna! Čudno pa je, da sedaj naenkrat potuje z njim. Prej, ko smo govorili, nam ni profesor prav nič omenil.»

«Mogoče se je odločila za pot šele v zadnjem trenutku. Ako bi malo natančneje ogledal tale zakon pospoda profesorja in gospe Pelotard, bi mogel navezadnje reči, da je gospod profesor precej pod capato.»

«Senor Paqueno se je nalahno zasmejal, toda njegov obraz se je takoj zresnil, ko se je naenkrat jahta precej močno nagnila.

«Mogoče imate prav, dragi Paqueno, madame Paqueno ve, kaj hoče, a njen mož bi tudi hotel to vedeti... mogoče dela to le iz uljudnosti... Toda kar je na vsi stvari najbolj čudno... Paqueno...»

«Kaj vendar?»

«Markoviča pozna! Kako si to razlagate? Markovič?! Vraga, malo je manjkalo, da nisem telebnil v vodo, kakor sem dolg in širok, ko sem slišal profesorja, da je zaklical njegovo ime! Ali ste opazili, kako je utihnil Markovič, ko mu je profesor rekel: potujte čez London! Zakaj bi nazadnje ne mogel? To je jako čudno! Sedaj mi pa recite in razložite dragi Paqueno, kaj vleče tega gospoda Markoviča na Minorko, zakaj hoče tja? Saj se vendar splošno govori, da sem urtev, da so me uporniki nekam zaprli. Zakaj hoče sedaj Markovič na Minorko? To je jako čudno, nerazumljivo!»

«Visočanstvo, vse, kar se godi z nami in okoli nas, je jako čudno in nerazumljivo! Ze sama ona borzna špekulacija, ki jo zastoni študira in neznanec je nakupil vse naše državne dolgove — takoj nato sledi revolucija na Minorki, ki uniči vse njegove špekulacije...»

«Prav imate, Paqueno, čudež sledi čudežu! Od časov Jeronima Srečnega ni bilo takih velikih dogodkov v naši domovini. Lahko si mislim, kako sedaj ta nesrečni borzijanec preklinja! Dal bi rad vse, kar imam — sicer to ni veliko — samo da vidim njegov obraz, ko bere brzojavke o revoluciji na Minorki. Ko bi mogel le slutiti, kdo je ta človek? Ta bi

mi res želel srečno pot, ko bi vedel, da sem na poti na Minorko, da naženem te nesrečne revolucionarje k vragu.»

«Samo, da bi ta pot ne bila preveč nevarna, bojim se visočanstvo...»

«A, kaj, dragi Esteban, verujte mi, z njimi bom hitro na koncu... toda pogledite, pomagaj mi sveti Urban iz Majorke, pogledite, pogledite, Esteban...»

Veliki vojvoda je umolknil, zgrabil Paquena za ramo in gledal proti stopnicam v potniške prostore... Ali vidi dobro, ali je to le halucinacija. Ali je sanjal včeraj, ko je videl v gospe Pelotard damo svojih 40 do 45 let, ki se je samo za svojo starost malo preveč mladostno oblačila. Ali je sanjal včeraj, ali je pa to, kar vidi sedaj, nov čudež k vsem drugim! Na vrhu stopnjice je stala ovita v belo pomladansko svetlobo, oprta na ograjo gospe Pelotard.

Toda ta madame Pelotard ni bila ona dama, ki jo je videl in spoznal včeraj. — Stala je tu vitka in gibčna z obrazom, ki je bil svež in čist, kot bela jutranja svetloba, z modrimi očmi, ki so modrile kot temnomodro sredozemsko morje. Vele, ki je dvigal valove in stresal jarbole jahte, je ovijal njeno obleko okoli plastičnih oblik njenega vitkega telesa... zaletel se je v njene črne lase in pu-

razmršil, da so se izrili izpod športne kapice, ki si jo je nataknila. Tedaj šele je zagledala grofa Punto Hermoso in njegovega spremljevalca, z veseljem nasmehom ju je pozdravila in šla proti njima. Hodila je po nemirnem krovu mirno in gutovito, kot bi bila rojena na morju.

«Kako krasno jutro! Ali sta dobro spala, gospoda?»

«Izvrstno madame,» je odvrnil veliki vojvoda, ki je vstal in se poklonil. «In vi? Ali naju hočete počastiti, da malo prisedete v našo družbo?» «Hvala!» je rekla in sedla na 'lop. Veliki vojvoda jo je požiral s svojimi očmi, sledil vsako njeno kretanje... ona je to opazila, nasmehnila se je... on se je pa začel opravičevati:

«Madame, oprostite, morate mi oprostiti... da zijam tako... kot... toda odkritosrečno vam moram povedati... doslej nisem niti videl niti slišal, da bi imelo morskoto potovanje tako čudežno dejstvo...»

«Kako?»

«Obotavljal se je, ni vedel, kaj bi povedal... ona ga je razumela in se začela smejeti:

«Le ven z besedo... kar naravnost! Hoteli ste morda reči... da sem... no... da sem nekoliko mlajša nego včeraj!

«Da, madame, toda več nego «nekoliko», je rekel grof in hitro umolknil, ker se je bal, da ne izblekne, kaj preveč!

Ona se je le smehljala.

«Prav nič čudnega ni, ako ste to opazili... delala sem kozmetično kuro, ki je ravno danes končana...»

Te besede je izrekla tako ravno dušno, oziroma zlagala se je tako mirno, da se je grof Punto Hermosa molče poklonil.

«Vaša kura je imela čudovit vseh, madame, pomladili ste se najmanj za dvajset let... Ali vas smem vprašati kako se počuti gospod Pelotard?»

«Hvala, mislim, dobro!» Odgovorila je kratko in z glasom, ki je dokazoval, da noče naravnost odgovoriti.

«Vi ste se v zadnjem trenutku odločili, da spremljate svojega soproga!»

«Da, v zadnjem trenutku, tako nenadno se je odločil...»

«Zurnalist, kot je vaš gospod soproga, mora biti pripravljen za vsak slučaj... Ali smem vprašati, za kateri list piše vaš gospod soproga?»

«Za kateri list...? Ne vem... oziroma mislim za... da, da Financial Leaderja.»

(Dalje prihodnjik.)

Zadnje tedne so me neprestano po raznih listih papirali radi kavarne „Zvezda“. Po krivici! Vkljub temu sem molčal in mirno prenašal vse zlobe in krivične očitke. Danes je stvar glede kavarne „Zvezda“ definitivno končana, zato sem dolžan, da podam javnosti v stvarno informacijo tale pojavnosti:

V težkih razmerah, ko v Ljubljani ni bilo nobene slovenske kavarne, sem pred 36 leti začel s skromno kavarno ter sem z lastno pridnostjo prišel do tega, da sem pred 24 leti otvoril popolnoma novo „Narodno kavarno“. Ves čas sem bil odkrit in odločen Slovenec in narodnjak in to v časih, ko je imel vsak težko stališče, ako si je to upal javno priznati. Ne v lastno hvalo, temveč le v obrambo poudarjam, da je ni bilo narodne prireditve v Ljubljani, katere se ne bi bil udeležil in jo podprl po svojih močeh. Zlasti Sokola, kar bodo vedeli vsi, ki me boljše poznajo. Kavarne je sprva uspevala, kasneje pa je jela pešati, ker so se uradi preselili iz njene bližine. Moj položaj je bil semertja že obupen, kar ve vsa Ljubljana. Zato sem si moral pomagati, kakor sem si pač mogel. Odprl sem gostilno in začel s prevoznim, ki je prosta obrt. To obrt sedaj opustim in prodam konje in vozova. Tako sem se vzdržal na površju in se s trudom in delom rešil gnatnega in gospodarskega propada. Narodni krogi bodo vedeli, da so moji vozovi in konji vedno prišli v prid narodnim namenom in da nisem zato nikdar zahteval niti vinarja. Gostilniško koncesijo sem leta 1915. po izbruhu vojne z Italijo takoj odstopil primorskemu beguncu g. Ristiju, ki jo je potem leta 1919. prepustil sedanjemu najemniku g. Kočevarju, ker se je sam vrnil v svojo domovino. Da si s kavarno nisem mogel pridlužiti milijonov, to b. vsakomur jasno, drugih kupčij pa med vojno nisem imel, razen morda to, da sem zastojl prevažal ranjene vojake. Pečal se nisem s kupovanjem blaga o. vojakov in ga naprej prodajal, kakor so to delali tisti, ki sedaj meni očitajo milijone. Prav rad prepustim tem napadalcem vse milijone, ki jih najdejo pri meni.

Gosp. Ivančič, ki se do sedaj ni nikdar pečal s kavarnarsko obrtjo, katere tudi ni izučil, je izrazil dva domačina brata Sedeja, da gresta za njega v ognj. Res pa je, da je imel gosp. Jakob Sedej priliko, da z gosp. Carlom skupno začne „Narodno kavarno“ in pride tako do eksistence; toda on sam je to odklonil. Gosp. Viktor Sedej ima že od 2. decembra 1920 lastno gostilniško koncesijo, toda je ne izvršuje, temveč jo oddaja v najem. Kakor hitro prevzamem kavarno v Kazini, prepustim „Narodno kavarno“ gosp. Carlu, ki bo njen pravi lastnik in ne tako, kakor sta g. Sedej solastnika kavarne „Zvezda“ le na papirju, kar sta na sebi društva natakarev sama priznala.

* Za vsebino je uredništvo odgovorno le v toliko, kolikor zahteva zakon.

Da si izboljšam svoj položaj, sem se začetkom leta 1919. trudil, da bi dobil v zakup kavarno „Kasino“, a sem propadel proti g. Josipu Ivančiču, Nemci, ki so se takrat odločali, so imeli več zaupanja vanj kakor v mene. Poznali so me kot odločnega narodnjaka, ki sem radi protinemških septembrskih demonstracij leta 1908. celo sedel na obtožni klopi. Nemci so dali gosp. Ivančiču „Kasino“ v zakup za eno leto. Kmalu nato je vlada imenovala „Kazinskemu društvu“ državnega upravitelja v osebi gosp. J. Blauca. Ko je zakupna doba enega leta potekla, je državni upravitelj javno razpisal natečaj za zakupno oddajo kazinske kavarne. Vloženih je bilo 9 ponudb, med temi tudi moja in gosp. Ivančiča. Upravitelj je sprejel mojo ponudbo, ker je bila najugodnejša in je nudila največ jamstva. Nato je upravitelj sklenil leta 1920. z mano zakupno pogodbo za tri. odnosno za šest let. To pogodbo je odobrili tudi takratni deželni predsednik dr. Brejc.

Ker sem hotel stvar v dobrem poravnati, sem sporočil gosp. Ivančiču, da sem pravoveljavno sklenil zakupno pogodbo za kazinsko kavarno ter sem mu dal razumeti, da sem pripravljen za pametno poravnavo. Pripravljen sem bil takrat, prepustiti gosp. Ivančiču „Narodno kavarno“. Gosp. Ivančič pa se z mano vobče ni hotel razgovarjati. Šele potem sem obljubil gosp. Carlu, dolgotrajnemu plač. mu natakarku v raznih ljubljanskih kavnarh, odetu petih nepreskrbljenih otrok, da mu prepustim svojo kavarno pod pogojem seveda, da mu da lokal na razpolago hišni lastnik. Medtem je državni upravitelj odpovedal zakup kavarne gosp. Ivančiču, ki pa te odpovedi ni hotel vzeti na znanje. Zato je sledila sodniška odpoved, proti kateri se je gosp. Ivančič pritožil. Tako se je začel proces med „Kazinskim društvom“ in gosp. Ivančičem, v katerem procesu jaz nisem bil direktna čisto nič udeležen. Vkljub temu pa sem bil ves čas predmet najhujših napadov, na katere sem molčal, ker sem se zavedal, da ima v stvari končno in edino besedo sodišče. In to je razsodilo v prvi, drugi in končno pred štirinajstimi dnevi tudi v tretji instanci v korist „Kazinskega društva“ in proti gosp. Ivančiču. Taka je stvar in nič drugačnega. To se mi je zdelo potrebno povedati sedaj, ko sem prevzel kavarne „Zvezda“ jaz, da javnost ne bo naselila krivičnemu natečenju in za vijanju. Mnenja sem, da imam končno pravico do skromnega prostorčka na solcu tudi jaz, ki mu do sedaj ni bilo nikoli poslano na ročkah, kar ve vsa Ljubljana.

Kavarna ostane satvorjena dotlej, dokler ne bo v vsakem oziru moderne urejena. V nekaj tednih jo otvorim, za takrat pa se priporočam kar najtopleje cenjenemu narodnemu občinstvu.

V Ljubljani, dne 29. julija 1921.

1108 Fran Krapež.

Ljubljanski veliki semenj.

Prosimo vse one tvrdke, ki so pripravljene prevzeti zastopstvo ali eventualno tudi zalogo vzorcev za nemške tvrdke na Ljubljanskem velikem semnju, naj nam sporoče svoj naslov, kakor tudi natančnejše tozadevne pogoje, da zamoremo iste objaviti v krogih razstavljalcev iz Nemčije.

Allgemeine Transportgesellschaft vorm. Gondrand Mangli, m. b. H. Symbach a. L., Bavarsko. 1 96 2-2

Oficijelni špediterji Ljubljanskega velikega semnja za Nemčijo.

●

Kdor hoče kaj prodati

Kdor hoče kaj kupiti

Kdor išče službe itd.

— inseriraj v „Jutra“!

●

Švicarske ure, zlatnine in srebrnine
vudi strokovni urar F. Korešec, Sv. Florijana ulica 31. Vasko popravilo se izvrši
brezplačno s garancijo. Stare zlate in srebre se
v zameno. 227 52-46

Išče se mesečna soba s p. sehnim
vbolem.
eventualno s oskrbo ali pa manjše stanovanje s oparo ali brez uprave proti
sebo dobri najemninai. — Poudbe na poštni
predal št. 53. 1086 20

Najstarejša plesarska in ličar-
slovenska slovenska
ska delavnica IVAN BRICELJ,
Dunajska cesta 18,
se priporoča. Izvršitev točna, cene zmerna.
5 52-4

Ure, zlatnine in srebrnine
161 kupite najceneje pri tvrdki 52-46
Ivan Paklž, Ljubljana, Stari trg 20.

Več dvokoles, šivalnih strojev in
rabljenih otroških vozičkov v dobrem stanju se
ceno proda: Ljubljana, Karlovska cesta 4. Ogleda se
lahko vsak dan od 12. 2. pop 773 10 9

Suhabukova drva
3000 m³ na prodaj takoj franke
postaja Podnart.
Poudbe s cenami na naslov: Ivan Megušar, Kropa, Gorenjsko. 1210

Dr. Volaušek
ne ordinira do 21. avgusta.

Velika zaloga
in po cenah: Dvokolesa, otroški
vozički, šivalni in razni stroji,
pnevmatika in vsako-
vratni deli F. Batjel,
Ljubljana, Stari trg 28. Sprejo
majo se
dvokolesa, otroški vozički, šivalni in razni
stroji v popravilo. Mehanična delavnica,
Karlovska cesta 4. 774 10 9

Mini dvosedežni avto
v najboljšem stanju, ki je kombiniran tudi
s štiri osebe, s enim rezervnim gumijem
se ceno proda.
Natančnejše poudbe pri tvrdki GOREC.
Gospodarska cesta.

Not. dr. Strelec v Ormožu
sprejme takoj
kandidata
in za nekaj časa tudi substituta.
Nastop takoj, stanovanje in hrana zagotov
ljena, plača po dogovoru. 1201

Obvestilo.
Obveščava cenj odjemalce in p. n. občin
stro, da sprejemajo nova dela in popravila
po nanižjih cenah. Gotovi deli v zalogi.
Turistovski deli domačega iz-
delka. 634 33
Ant. in Jož. Brajer-Kapele
Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Kupi se nov ali že rabljen
elektromotor
za vrtilni tok od 7 do 10 KS 220 Volt
vnuhbe s navedbo cene je vpelati Ignacij
Česenj, elektrarni, Brod 7, St. Vid
1181 nad Ljubljano. 8-3

Korespondentinjo
ki obvlada popolnoma italijanski jezik,
samostojno moč, sprejme pod ugodnimi
pogoji večje trgovsko podjetje v Ljubljani
poudbe pod „Italijanska korespon-
dentinja“ na upravo „Jutra“. 1188 4 4

I. jugoslovanska tovarna
za gume in kovinske predmete
d. z o. z. 912 15-5
Slovenska Bistrica
oferiramo naše prvotne
rožene gume
v vsaki velikosti in po vsakem vzoru s
cenami brez konkurence.
Zahtevajte cenike!
Prodaja na veliko!

Proda se: Dve vozne plaste in
lučni kamen, rožna paprika, čaj,
kompozitna katranit (nadomestek za
karbolinoj) in gostilniške steklenice.
Kje? pove upravnistvo „Jutra“. 11-0 5 3

Naročite se na
„Pota in cilji“.
Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.
I-II zvezki A. Melik, Zgodovina Srbov,
Hrvatov in Slovencev. I. del, vez. 21 K,
II. del, vez. 42 K. Za oba zvezka po pošti
K 5 40 ved.
III-IV zvezek: Dr. Fr. Weber, Uvod v slo-
vojšje. 72 K, pošti 3 K ved.
V. zvezek: A. Melik, Zemljepis kralje-
vine Srbov, Hrvatov in Slovencev.
Meh. vez., 64 K, pošti 3 K ved.
Broš. navadni papir 42 K, po pošti 2 K ved.
Naročila sprejema
Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 8.

Za „Ljubljanski veliki semenj“
se ima izvršiti večje število različnih napisov, napisnih in reklamnih plošč.
Dobri škrolikarji, ki reflektirajo na ta dela, se pozivajo, da
se priglase pri g. arh. Costaperaria, obratno ravnateljstvo južne želez-
nice, ob popoldanskih urah. 1197 8-2

Išče se celoletno stanovanje na Bledu,
obstoječe iz 5 sob z pritliklinami in vrtom ali manjše posestvo, pričenli
s 1. avgustom 1921. za dobo najmanj 5 let. Ako mogoče nemeblovano.
Cenjene poudbe pod „Inženir 20.000“ na upravnistvo „Jutra“. 1202 3-4

Več kolporterjev sprejme
upravnistvo „Jutra“, Sodna ul. 6.

Potpisani obznanjamo, da smo 1. arpujom o. g. u bivšoj
staroj kasarni u Djakovu otpočeli zajedničkom trgovinom
žitarica i zemaljskih plodina pod novom sudbeno protolira-
nim tvrtkom:
„VESNA“ 1202
GUTTMANN, MÜNZ I DRUGOVI,
te molimo da našem novom poduzeću doprinesete isto povjerenje
kao i dosada. Veleštovanjem
Gospodarska, voćarska, povrtljarska i vinogradarska zadruga u Djakovu
Goldberger i Guttman, Münz, Rufferbe i Piller.

Priporočljivo!
SIMON JENKO, Zbrani spisi.
Uredil dr. Joža Glonar. Cena K 42—, po pošti K 4 20 ved.
Anatole France, Pingvinski otok.
Roman. Broš. K 42—, vez. K 52—, po pošti K 3 40 ved.
Čika Jova-Gradnik, Kalamandarija.
Pesmi za otroke. Vez. K 16—, po pošti K 1 40 ved. 209 25

Naročila na Tiskovno zadrugo v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.

Medić, Rakovec & Zankl prej
A. Zankl
sinovi.
Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.
Centrala: Ljubljana. D. z o. z. Skladišče: Novisad.
Brzjavil: Meraki, Ljubljana. Telefon: 64.
Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.
Priznana najboljša in sanesljiva kakovost: barve za obleke,
vse vrste barv, suhe in oljnate, mavce (Gips), mastenec (Feder-
weiß), strojno olje, karbolinoj, steklarski in mizarski klej, ple-
skarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to
stroko spadajoči predmeti. 657 40
„MERA KL“. Lak za pode. „MERA KL“. Linoleum lak za pode.
„MERA KL“. Emajlni lak. „MERA KL“. Brunoline.
Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

Vplačana delniška glavnica
K 30.000.000.—.

SLOVENSKA BANKA

Liubljana, Krekov trg št. 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obreštuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu. Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Telefon št. 587.
Čekovni račun 12.205.
678 20

Domače vesti

Imenovanja v državni službi. Vlada je imenovala nadzornika Bobuša Skaličev v Novem mestu je imenovala za kmetijskega svetnika in referenta za vizarstvo pri poverjenstvu za kmetijstvo v Ljubljani. Kmetijski ravnatelj Anton Štrkelj, pridelen začasno agrarni direkciji v Ljubljani, je imenovan za višjega kmetijskega nadzornika pri poverjenstvu za kmetijstvo.

Shodi demokratske stranke, ki so na Stajerskem napovedani za tle dni, odpadejo, ker je minister dr. Kučec nujno zadržan v Beogradu.

Aljažev jubilej. Širok Slovenije dobro znani župnik g. Jakob Aljaž na Dovjem je pretečeni ponedeljek, na svoj god, obhajal zlato mašo, čil, čvrti in zbirav, četudi je v visoki starosti 76 let. Odlični narodno - kulturni delavec si je Aljaž zasluzil tudi za razvoj naravnostne pridobitve velike zasluge. Triglaviški stolp, koča na Kredarici in Aljažev dom v Vratih pričajo o njegovi ljubezni do lepote naših planin. Glavni odbor Slovenskega planinskega društva je poslal jubilarju po posebnem odposlancu iskrene čestitke, družba odličnih turistov pa je Aljaževemu domu krasen šopek planinskih cvetlic Triglavu. Aljaževu odlično delovanje na glasbenem polju je splošno znano. »Glasbena Matica«, njen pevski zbor in orkestralno društvo so o njem posebnega odposlanca na Dovje, da čestita častnemu članu Matice in odličnemu slovenskemu skladatelju. Na Dovjem se je obhajal Aljažev jubilej kot ljudski praznik.

Prisega na ustavo. Iz Sarajeva poročajo, da je tamkajšnja pokrajinska vlada dobila naročilo, da imajo vsi državni uslužbeni položiti prisego na ustavo.

Smrtna kosa. Po daljši bolezni je preminil v Kanniku naučitelj gosp. J. Cenčič, oče urednika ljubljanskega »Slovenca«, gosp. Viktorja Cenčiča. Naše iskreno sožalje.

Pojasnijo glede potnih legitimacij. Z ozirom na odredbo notranjega ministrstva glede zopetne uvedbe potnih legitimacij za potovanja iz stanovanjskega okraja, ugotovljamo v pomirjenosti občinstva, ki številno oblega urade in zahteva legitimacije, da bo uredba postala pravomočna šele tedaj, ko bo objavljena v »Uradnem Listu«. Najbrže pa bo tudi sprjel predlog naše merdajne oblasti, da se bodo izdajale trimesečne potne izkaznice brez vsake posebne potrditve za posamezna potovanja. Pač pa bo izdaja potnih legitimacij omejena, ali sploh zabranjena sumljivim osebam.

Naši akademiki v tujini. Na dunajski visoki šoli za svetovno trgovino so te dni napravili diplomatski izpit naši rojaki Vilko Dular iz Novega mesta, Stanko Oset z Vrnskega in Ivan Zor iz Skarudne pri Ljubljani.

Trgovski visokotolci, ki posetijo I. kongres jugoslovanskih trgovskih visokošolcev dne 5., 6. in 7. septembra v Ljubljani, naj prijavijo na dopisnici ime, železniški postajo, kjer nameravajo vstopiti ter naveden naslov pripravljalnemu odboru v Ljubljano, Bleiweisova cesta št. 32 in sicer direktno do 15. avgusta. Odbor potrebuje te podatke za preskrbo znižane vozne cene po železnici, preskrbo polovične cene za obisk sejma, prenočišča itd. Delegati prejmejo v kratkem plakate, tiskovine in nadaljnje odredbe. Delegati se nahajajo v sledečih krajih: Vladimir Starec, (centralni odbor) Ljubljana, Bleiweisova cesta 32; Palé Tonka, Zagreb, visoka škola za trgovino in promet; Kovac Drago, Sisk, Petrinja; Ogrizek Srečko, Maribor; Sal miš Rakfo, Celje; de Marchi Zvonimir, Split; Blé Vjekoslav, Vis; Pešut N., Zadar, Zrinjskega ulica 17; Glurić N., Beograd-Zemun, Nikolićeva ulica 13; Popović Predrag, Novi Sad, Dunavska ulica 4; Dezudić M., Ruma (Srem).

Pristojbine porotnikov v Sloveniji. Ministrstvo pravde je izdalo naredbu, glasom katere dobivajo porotniki, katerih bivališče je oddaljeno od kraja porotnega sodišča več kakor 25 km, odškodnino za potne stroške za enkratno potovanje iz svojega bivališča v kraj porotnega sodišča in nazaj in odškodnino za večje stroške prehrane in prenočišča. Za vožnjo pripada porotnikom odškodnina na železnici za III. razred, na parnikih za II. razred. Če ne morejo uporabljati teh prevoznih sredstev, jim gre kilometrina, ki znaša 8 kron za vsak kilometer. Kot odškodnina za večje stroške prehrane in prenočišča pripada porotnikom za vsak dan bivanja v kraju porotnega sodišča 80 kron. Ako je porotnik, čigar bivališče ni oddaljeno od kraja porotnega sodišča več kakor 7,5 km, vsled zaposlenosti po porotnem sodišču primoran, da se hrani izven kraja svojega bivališča, dobiva, ako to zahteva, kot odškodnino 25 kron za kosilo.

Izletniški vlak na Vrhniko. Dne 7. avgusta t. l. vzi na vrhniški prog razven običajnih v voznem redu označenih še posebej izletniški vlak 2708/II iz Vrhnike v Ljubljano, kateri odhaja iz Vrhnike ob 28 uri 20 min. Ta vlak in oni, ki odhaja iz Ljubljane proti Vrhniki ob 13 uri 18 min. imata ta dan postanek pri vlakovajarnici na Viču, kjer lahko občinstvo vstopi in izstopi.

Posredovalnica za ruske begunce. V Ljubljani se je otvorila okrajna agencija državne komisije kraljevine SHS, za posredovanje dela ruskih beguncem. Agencija namešča ruske delavce v stal-

ne in začasne službe. Agencija razpolaga s specialisti vseh vrst znanja, umetnosti kakor tudi z navadnimi delavci. Agencija prosi v slučaju potrebe ene ali druge vrste delavcev, obratno se pisмено na poštni naslov: Ljubljana, poste restante, Agencija državne komisije, kraljevina S. H. S. ali pa na začasni naslov pisarne agencije: Hotel »Soča« (Wilson) št. 14 od 9. do 11. ure dopoldne in razen tega vsako sredo in petek od 1. do 8. ure dopoldne.

Srbske sirote iz Kavadaru. V soboto dopoldne je prišlo 21 srbskih sirot, v starosti od 7 do 12 let, iz dečjega doma v Kavadaru, Makedonija, na svojem potovanju v Ljubljano. Javnost opozarjamo, da bo ta deca danes dopoldne na Rožniku. Dece prenočuje s svojimi spremljevalci v državnem zavodu za gluhošmence. Na Rožnik odide ob 7. zjutraj, kjer ostane do 11. dopoldne. Vabimo starše, da pridejo s svojo dečo na Rožnik, da pozdravijo srbsko dečo. Popoldne pa je povabljeni deca k telovadbi, ki jo priredi sokolska župa Ljubljana I. v Trnovem. Srbska deca bo zapela in deklamirala tamkaj neka pesmice.

Velika vročina. Iz vseh krajev prihajajo poročila o silni vročini, ki tuji Ljubljani ni priznala. Popoldneva temperatura je znašala večeraj 34 stopinj C. v senci. Kako pa pripeka sonce, tega ni treba posebej omenjati. Mnogi hodijo po ulicah brez suknje in brez klobuka in taki obiskujejo tudi razne lokale. Sprehajalciša so do pozne noči polna občinstva, da se vsaj ponoči nekoliko ohladi. — Iz Beograda poročajo, da se je poljedelski minist. gosp. Pucelj ravnokar vrnil s vojaške informativnega potovanja po Vojvodini. Po njegovi izjavi je kritična naša napravlila ogromno škodo žetvi. Poljedelski minist. bo poročal ministrskemu svetu ter bo baje predlagal, da se ukrenejo primerni koraki za omejitev izvoza živil.

Poročil se je večeraj v Ljubljani znani nekdanji kolesarski direktor g. Mirko Nardin z gleno, Marijo Zorčevu.

Na ljubljanskem trgu se je pojavilo prvo grozdje. Prodaja se po 48 kron za kilogram.

Šentjakovski semenj bo dne 7. avgusta v dolžnih prostorih vojaškega srelišča ob Boleňski cesti v Ljubljani v prid knjižnici, gledališkemu odboru in pevskemu zboru šentjakovskega naprednega društva. Ta veselica je vsako leto ena najprijetnejših med občinstvom, ker nudi vsakovrstno originalno zabavo in razvedrilo. Tudi letos so na programu izbrana komična točka, kakršnih še ni bilo v Ljubljani. Jed in pijača po zmerni ceni. Vstopnina 2 dinarja, otroci do 10 let v spremstvu staršev prosti. Ne zamudite te lepe prireditve, ki ima vrhunske kulturne namene!

Ob priliki žeganja v šentjakovskem okraju v Ljubljani se vrši danes popoldne na vrtu gostilne A. Putriha domača vrtna veselica s sodelovanjem viške godbe.

Mlad gospod 1886 mesečno sobo v Ljubljani. Ponudba sprejema iz prijaznosti uredništvo »Jutra«.

Velika elektrarna na Hublju. V Ajdovščini se snuje družba za napravo velike elektrarne na Hublju. Električno luč dobe lahko občine Ajdovščina, Sturje, Lokovec, Sv. Križ - Cesta, Vrpolje in Vipava. Podnevi pa se bo električna energija oddajala obrtnikom in tovarnarjem. Tehnična dela vodi in. **Ogenj v mrtvaški sobi.** Vsi ledi velike vročine se je plamen plapolajočih sveč ob mrtvaškem odboru sina g. Milčiča v Litiji poprijel črne stenske preproge, ki je takoj vnela. Nastal je ogenj, ki je povzročil lastniku pogrebnega zavoda veliko škodo. Mrtvaši so »rešili« le s težavo.

Vročina in šola. Iz Roganske Slatine nam poročajo: Kakor znano, ima večina podeželskih šol na bivšem Stajerskem še pouk. Vročina dosega v razredih 80 stopinj Cel. in več. Da pri taki vročini ni misliti na učne uspehe, je umovno, pač pa je pouk prava muka za učiteljsvo in mladino. Šolske oblasti se nujno naprošajo, da odredijo nemudoma vročinske počitnice za popoldanske ure.

Čudež iz dobe kislih kumar. Iz Slovenskih Goric nam poročajo, da se zadnje čase v Pevski dolini širi z gotovo strani zgošča o nekem čudežu, ki se je baje zgodil med Jarenino in Sv. Jakobom, ki pa je dobesedno izvit iz trte. Neki lovec je šel baje na lov na lisice. Ker je ni izsledil na prostem, je poslal psa v njeno podzemsko skrivališče, da jo izžene na prosto. Lisica se je res prikazala na dan, z njo pa takoj tudi pes. Lovec je pomehl, a ustrelil je mesto lisice svojega psa, kar ga je tako užalestilo, da je zaklel: »Raje bi ustrelil Boga, kakor psa!« Bog je njegovo pregreho na mestu kaznoval. Zemlja se je na mestu odprla in zasula loveca do vratu. Na njegove klice na pomoč so prihleteli domačini in ga hoteli izkopati, kar pa je bilo nemogoče, ker se je pričela zemlja vedno znova udirati. Nesrečni lovec da je še sedaj zasut hrano mu pa donaja njegova žena. Kakor vidimo, bi gotovi ljudje radi, da bi se zopet vrnil časi vodil Ake Johance.

Zdravstveni teden v Celju. Da se občinstvo pouči o usodnih posledicah alkoholizma in nalezljivih boleznih ter postavi istim na ta način majno razširjanja priredijo celjska kulturna društva ciklus zdravstvenih predavanj s pomočjo filmov in sklopih slik. V Celju se vrše predavanja od 31. julija do

10. avgusta deloma v veliki dvorani »Narodnega doma« deloma v kinu Gaberje. V posloju meščanske šole je odprta razstava diapozitivov o raznih boleznih. Predavanja se vrše tudi v drugih krajih, tako n. pr. v Štoreh, St. Pavlu, Velenju, Laškem, St. Jurju ob južni železnici, Zalcu itd. Natančen program je razviden iz lepakov. Ker so vprašanja, o katerih se predava, za življenje velike važnosti, in je vstop k predavanjem prost, priporočamo obilen obisk.

Zdravniško predavanje v Celju. Zdravniško društvo v Mariboru priredi v soboto dne 30. t. m. ob pol 17. v osnovni šoli v Celju demonstracijski večer. Po demonstraciji predava docent dr. Ivan Matko o osnovnih principih moderne razdelitve natriid. K predavanju se najljubše vabijo vsi tovarši zdravniški.

Avtomobilski promet med Mariborom, Sv. Lenartom in Gornjo Radgono je do podelitve koncesije ustavljen.

Prememba posesti. Kdor doživlja »Tabors«, je mariborski grad kupil od barona Twilka, trgovca Bendaja za dva milijona kron. Grajska klov ostane tudi nadalje najemniška last restavraterja Valjaka.

Udeleženci počitniškega tečaja v Mariboru za telovadbo, ki žele bivati v zavodu Vesna, naj prinese s seboj dve rjuhi, vzglavje in odejo. — Vodstvo tečaja.

Jugoslovansko časopisje. Kakor poroča »Nova Evropa«, izhaja v Jugoslaviji 218 političnih in gospodarskih listov, od teh v Sloveniji 32. Vseh časopisov je v Jugoslaviji 430, v Sloveniji 85.

Naše poslanstvo v Berlinu. Naša vlada je kupila v Berlinu leso za 810.000 dinarjev. V palači bo nastanjeno naše berlinsko poslanstvo.

Štrajk stavbnih delavcev v Zagrebu. Zagrebški stavbni delavci so zahtevali, da se jim zviša plača od 17 na 27 kron za uro. Delodajalci so zahtevu odklonili, vled česar je del delavstva stopil v štrajk, ki pa nima upanja na uspeh.

Madžarske fakultete na Slovaškem odpravljene. Madžarske pravne fakultete v Bratislavi in Košicah se po odreditvi prosvetnega ministrstva češko-slovaške republike s prihodnjim šolskim letom opuste.

Tudi ribe trpe vsled vročine. Vsi ledi velike suše je voda v potokih zelo pald. Riba se vsled vročine omamljena. To priliko porabišjo ribji tatovi, ki jih prično love in prodajajo. Jelenstvo naj bo pri nakupu previdno, da ne pride v oblastjo v konflikte zaradi nakupa ukradenega blaga.

Samomor v deželni bolnici. V kleti nevrološko-psihiatrskega oddelka tukajšnje deželne bolnice so našli v četrti obošernega Friderika Lunda. V trenutku, ko ga nihče ni opazoval, se je skril ter izvršil samomor.

Pazite na žepne tatove! Večar se je zgledala na policijski neka ženaka iz Vrhnike in je ovdila, da ji je izginila pri nakupovanju kruna v Kolodvorski ulici ročna torbica z denarnico, v kateri je bila 1308 K. Ni sicer izključeno, da je žena ročno torbico kje pozabila ali izgubila, bržkone pa je postala žrtev kakor praznega žeparja.

Razne tatvine. Delavcu A. Trepo v Tominosovi opekarni v Koszah pri Ljubljani je ukradel ciganska tolpa, ki je isti dan odpotovala iz tamošnje okolice 389 kron denarja. — Iz večje gostilne Raj v Mali Ligojini je odpeljal neznanec Josipa Hlaetu iz Zazurja, kolo znamke »Prezi-osa« vredno 3500 kron. — Posestnici Rozaliji Brlogar v St. Jurju je ukradel neznanec eno žensko in eno moško srebro uro s srebrnima verižicama. Ure — vredne 1500 kron — so visle na steni v družinski sobi. — Posestniku Simonu Zajcu iz Zg. Javoršice je ukradel neznanec tat iz podstrešja pol mermika orehov in za 650 kron suhega mesa. — Isti dan in bržkone isti tat je ukradel Josipu Stifler iz Brezovice za 1750 kron raznega perila.

Šah

GLAVNI ŠAHOVSKI TURNIR V CELJU.

Aktijski odbor Jugoslovanskega šahovskega saveza razpisuje savezni glavni šahovski turnir, ki se bo vršil v zvezi s I. kongresom J. S. S. v Celju. Igralo se bo od 15. do 27. avgusta 1921. Turnirja se lahko udeležijo pripadniki SHS, ki si se niso pridobili pravice šahovskega moštva. Prvi zmagovalec dobi naslov mojstra J. S. S.

Prijave sprejema aktijski odbor (za Slovenijo prof. L. Vagaja v Celju) najkasneje do dne 5. avgusta 1921. Ob enem s prijavo je poslati vloge 200 kron in jamstveni znesek 200 kron. K turnirju bo pripuščeni 14 igralcev.

Turnir se bo pričel dne 14. avgusta zvečer. Igralo se bo dnevno po eno partijo od 9. do 13. ure.

Za igro velja turnirski red in igralna pravila »Ustredni jednoty Československých šalistů«.

Darila so: I. 3000 kron, II. 2000 kron, III. 1500 kron, IV. 1000 kron, V. 800 kron, VI. 600 kron.

Odbor si pridržuje pravico, da eventualno zviša darila. Stroške za bivanje in prehrano nosi odbor, v kolikor bi se igralci sami temu ne odrekli.

Potrebne priprave v Celju vodi lokalni odbor s sedežem v glavni kavarni v Ce-

lju, na katerega se lahko igralci obračajo, na katerega se lahko igralci obračajo.

Za predsednika: **Makso Bazala s. r.** Tajnik: **Kosta Rožič s. r.** Načelnik igre: prof. **L. Vagaja s. r.**

NEKOLIKO O ŠAHOVSKI ZGODOVINI.

Večkrat nastanejo vprašanja: »Kje ima šah svoj izvor in kako je nastal?« So pač različna naziranja o tem vprašanju. Nekateri trdijo, da izvira šah iz Perzije; odtod ime »Perzijski šah«. Veliko jih je mnenja, da je iznašel igra šah gotovo Palamedes, grški učenjak takrat, ko je bilo oblegano mesto Troja. Drugi so zopet mnenja, da je bil iznajden šah za časa babilonskega kralja Evilmersdaha. In sicer ga je iznašel premeten in modri X...us Philometer. Italijanski pesnik Vida meni, da je iznašal šah lepa Italijanka »Sultida«.

Iznajditelja šaha naj bi bila po mnenju nekaterih pisateljev tudi perzijski modrijan Šatsenscha ali Indijanec Jessa.

Vsa ta domnevanja so gotovo napačna. Šahovska igra izvira iz Indije in je bila tamkaj tudi iznajdena, čeprav je beseda »šah«, kar pomenja kralja, perzijska. Indija je zibelka človeštva in tudi šahovske umetnosti. Prestara je igra in predaleč sega v preteklost pozabljenosti, da bi se moglo dognati kaj pozitivnega trdit o njenem pravem rojstvu. Seg v one sive pravilne čase in le se ena pravilica živi med ljudstvom, katero naj omenim:

Indijski Chalff Balib, nečloveški tiran, kateremu je bila najljubša zabava prelivanje krvi njegovih podložnikov in premeten državnih in filozofov z imenom Ziga Ben Dahar sta glavna junaka te pravilice. Chalff bi se rad iznebil svojih strašnih in nečloveških počenjani; bil je v principu dobrosrčen mož, toda srdit. Mrti filozof mu je hotel pomagati v njegovih sklepah in nesrečni narod rešiti pred tem krvokolom, toda kako? Misli je dolgo, misli globoko. Končno mu pada nekaj plemenitega na misel. On hoče Chalffa v podobni pokazati, da je bilja, njegovemu ljudstvu prikažati, nego razdolžnim ljudem sekati glave; on hoče Chalffa na plemenitejši način zabavati in mu umoriti dolgočasno po krvoločnosti. Za to si je izmislil in naredil šahovsko igro — in šah je praznoval tedaj svoj prvi triumpf in. Javil nevarno bolnega tirana, ga naredil veselega in zadovoljnega in izginile so mu vse mrčne misli po krvoprevlekanju. Obema lunakoma te pravilice dolguje torej šahovski svet največ slave.

To je pravilica; ogledimo si zgodovino šaha, ki nam je jasneje dokazana: Jena Dufressne trdi, da je nastal šah v Orlentu. Znameniti šahisti trdijo, da se je šah gojil že davno pred Kristusovim rojstvom Rimljan in Grci so imeli šahu zelo pri hno igro, t. i. imenovano »Kamenito igro«. Na Kitajsko so zanesli šah okoli leta 450 po Kristusu; v Arabijo leta 960. Evropski narodi so se učili šah že zgodaj v srednji dobi in v 15. stoletju se je šah priljubil celo nežnemu spolu. (Primerja »Massmann Geschichte der mittelaltelichen vorzugweise des deutschen Schachspiels«.) Prvi šahovski mojstri so bili Calabrio ali Joachim Greco, po rodu Italijan potem Philip Stamma in Anglež A. D. Philidor.

Šhovska igra je bila (in je najbrž še) najhobi avzita v Rusiji, kjer goje šah kot gimnastično duha. Stro šahovsko življenje v Rusiji je namreč zelo zanimivo in n. značilno.

(Nadaljevanje v prli. ned. štev. »Jutra«.)

Rešitev šahovskega problema št. 3 v »Jutru« z dne 21. 7. 1921.: Beli: 1.) Sb6; a. 2.) Sg5 — h3, 3.) Kg1 — h1, 4.) Sh3 — g1. Črni: Kb4 : a. 4. c4 — c3, c3 — c2 remis. — Ljubljanski šahovski klub.

Prvi kongres jugoslovanskega šahovskega saveza se vrši v Celju ne 14. avgusta 1921. ob 9. uri dopoldne. Vsi klubi se pozivljajo, da pošljejo svoje delegate. Vabijo se tudi vsi ostali šahisti, da se v čim večjem številu udeležijo kongresa. Vsi, ki se nameravajo udeležiti kongresa, naj se blagovoljno pisмено prijavijo do dne 12. avgusta lokalnemu odboru v Celju, Nova kavarna, hotel Evropa. Vse podrobnosti o kongresu bo odbor pravočasno pisмено sporočil posameznim klubom.

IZPRED LJUBLJANSKEGA SODIŠČA.

Ignacij Kolar in njegov »zarobenka« Cigliarčeva sta obiskala na svojem potovanju tudi vsa Bloke, kjer je izvršil Kolar več prednih tatvin. Predvsem je obiskal posestnika Angeleca, kjer je bila doma samo trinajstletna hčerka. Ko se

je otrok za nekaj časa odstranil, je vstopil Kolar skozi okno v »stubo« in pokradel precej obleke, perila in dva hleba kruha. Posestnici Mariji Vehar je odnesel in nezakljenjenega predala omare v hiši denarnico in 40 K. Za ta denar si je kupil pomeje, ko je bil že aretiran, na žandermeriji večerjo. Potovala sta z zarobenko dalje in prišla v Log. Tam je vzel Kolar hlapec Veharju devlje in usnjate gamaše. Nato je udril v kamro posestnika Koširja, kjer si je nabral veliko no, ko je bil gotov pa ga je iznenadilo culo raznega blaga obleke in perila. Rav pri oknu mladi fantek Filip, ki je čuval dom. Vprašal ga je kaj dela v kamri. Kolar si je priprl cigareto in mu odgovoril: »Bil sem žepin in sem šel pit aleko«. Dečko je šel po svojo ljudi, Kolar pa je porabil to priliko in pobegnil. Culo z nagradnim blagom pa je pustil v kamri. To je bil povod aretacije zarobencev. Kolar in Cigliarčeva sta bila oba že po petnajstkrat kaznovana in to največ radi tatvine. Kolar je bil že enkrat pred poroto, Cigliarčeva pa je bila že dvakrat po 10 mesecev zaprtja. Kolar tatvino priznava, navaja pa, da jih je izvršil le v veliki pijanosti. Njegova tovarišca dejansko ni kradla, koliko je bila sicer udeležena pri tatvinah, se pa ne da dognati. Zato je bila oproščena in je bodo izročili policiji. Kolar pa je bil obsojen na dve leti in pol težke ječe.

Dne 10. junija se je vračal posestnik Sprunk Janec iz Praprotna v spremstvu svojega sina in hčere ter prijateljice Franciške Hribarjeve od birmovanja domov. Bili so vsi precej dobre volje. Na županiji Nijah so našli na bratrancu Francetu in Antona Balantiča, s kterima si niso prav dobri. Sprunkov sin jih je pozdravil »Auf bika Spanjolec!« To smatrajo prebivalci iz Zupanij Nijv za izzivanje in žalitev. Nastal je pretep pri katerem je dobil vsak svoj delež. Janec Sprunk pa bi bil znal ob levo roko. France Balantič je iztrgal iz sosednje ograje lato in ga uletel z njo po levi roki. V tati je bil doig zebel, ki se je zasul pri udarcu Sprunka globoko v mešo. Nastalo je zastrupljenje in Sprunk je moral v bolnico, kjer so mu še v zadnjem trenutku potom operacije ustavili zastrupljenje. France Balantič je bil obsojen na 4 tedne ječe. Povratni mora stroške in plačati Janecu Sprunku za zdravilna, bolnice, bolečine in izgubljeni zaslužek skupno 2044 K.

Pleskar Jože Potočnik v Zelezniških je ukradel usnarju Jožetu Demšarju iz njegovega mlina 2 gonila jermena vredna 3900 K. Tatvino je izvršil s pomočjo svojega vajenca Franceta Benedičiča in čevljarja Franceta Gašperiča. Gonila jermena so zrezali tatovi na podplate in jih skrli na nekem podu. Dalje je vstopil Potočnik skozi podstrešno okno v podstrežje Marije Avguštinove, katero je zvečer opijani z žganjem, in pokradel raznega perila, obleke in denarja za 14370 K. Vse ukradeno blago so dobili orožniki pri njem čez 1 teden. Obtožene je tatvino skesano priznal in rekel, da ga je speljala na tatvino pot ravno ukradena Avguštinova, ki ga je napojila k prvi tatvini. Ukradla sta namreč skupaj z njo pri Egerju za 500 K mecesnovih desk, katere je porabila Avguštinova za svoj pod. Obsojeni so bili: Jože Potočnik na 8 mesecev, France Benedičič in France Gašperič pa vsak na 2 meseca ječe.

VRATOLOMNI LJUBAVNIK.

V Monakovem je bil pred kratkima aretiran neki trgovec, ki je prodal tri tuje avtomobile za 350.000 mark. Moral bi priti v zaporo, a ga je rešila neka Angložinja, ki je položila zanj kavejlo 400.000 mark. Srečna zaljubljenca sta odpotovala v Köln. Ali zanimivo je, da je ta trgovec že enkrat poprej ponoveril večjo vsoto denarja in se je tudi takrat našel rešitelj v obliki neke Angložinje, ki je položila kavejlo 200.000 mark in vrhotečaj plačala še njegove dolgov, ki so znašali 100.000 mark. To mora biti v resnici vratolomni ljubavnik, da premami Angložinjo. Ali pa so Angložinje vratolomne punce. Morda bo prava ta.

URESNIČENE SANJE.

O francoskem generalu Mandhuyju se pripoveduje sledeča anekdota: Pred vojno, ko je bil bataljonski poveljnik, mu je neka jako vplivna politična oseba, ki ji je bilo mnogo na tem, da mu ugodni, rekla: »Ako imate kako željo, pa naj bo, kakršna hoče, kar povejte mi jo. Moja stvar bo, da se izpolni«. Mandhuy je odgovoril mirnodušno: »Sanjam samo o eni stvari. Dobil bi rad garnizijo v svojem rojstem kraju«. — »Nič lažjega«, mu odgovori. »računajte na mene. Kje je vaš rojstni kraj?« — »V Metz!« Politik je uvidel, da se je malo prenatgill. Tola dan po sklenitvi premirja, je general Mandhuy doživel veselje, da je bil imenovan za guvernerja Metza.

Oklic.

Po določilih § 117. k. r. se objavlja:

Vsa aktiva, to je zalog blaga obratov v Ljubljani, Mariboru, Zagrebu in Beogradu, gotovine, terjatve itd. v konku so najhujšaje se terdke »svetla« se bodo v celoti prodala najboljšemu ponudniku, ki to tre večjo podjeto lahko v istih prostorih vodi dalje. Ta aktiva se cenijo okrogla na 5.000.000 K.

Dosedanji najboljši ponudnik znaša 3.500.000 K.

Nadpoudbe »prejema do 6. avgusta t. l. opoldne podpisani opozritej, kje se izvedo ostali pogoji, in se lahko vpogleda tudi izrednari zapisnik.

V Ljubljani, dne 31. julija 1921.

Upravitelj konkurznega sklada:

Dr. Ivan Lovrenčič,

odvetnik v Ljubljani. Miklošičeva Cesta št. 6.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica št. 2

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Borovljah, Ptuju in Brežicah.

Delniška glavica **K 50.000.000** — Se priporoča za vse v njeno stroko spadajoče posle. — Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

Čekovni račun v Ljubljani št. 10.509. Brzjavni naslov: Banka Ljubljana. Telefon št. 261 in 413.

Jadranska montanska družba

Brzjavni: „Montana“. d. z. o. z. Telefon št. 9.

Ljubljana, Zvonarska ulica 5 (J)

Prodaja in kupuje Vse vrste kovin, rudnin in kemikalij ter vse inženjerske izdelke, spadajoče v rudarsko, železniško in kemijsko stroko. Import. Export.

V. Č. tesarjev sprejme

Ivan Zakotnik
1104 mestni tesarški mojster 5-4
Parna žaga
Ljubljana, Dunajska cesta št. 46.

F. Jurásek
klavirski inženjir
v Ljubljani
Vojtova ulica 12.

Polnogumijasti obroči: za avtomobile
Pnevmatiko za avtomobile
Kolesa
Avtomobili
J. GOREC, Ljubljana
Gospodarska cesta 14.

Moško športno perilo, dokolenke, nahrbtniki, čepice itd. 900 52

C. J. HAMANN

Mestni trg 8.

Naročajte

Ljubljanski Zvon

letnik 1921.

Ljubljanski Zvon je najstarejši in najboljši slovenski leposlovni mesečnik. Novi letnik prinaša celo vrsto po-vesti in člankov, ki bodo zanimali vsakogar. Izšel je popolnoma novi opremi.

Celoletna naročnina znaša 180 K, polletna 90 K, četrtletna 45 K. Lahja vsak mesec.

Upravništvo Ljubljanskega Zvona
Ljubljana, Sodna ulica 6.

Radioaktivno termalno kopališče

TOPLICE PRI NOVEM MESTU

zdravi revmatizem, protin, nevralgijo, posledice zlomljenih kosti, rane in eksudate.

5 zona od 1. maja do 30. septembra.

Železniška postaja Straža-Toplice.

Pojasniki daje ravnanstvo. 904 6-5

Najstarejša spedijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana Spedijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga po železnici. Brzovozni in tovarni nabirali promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzjavni Ranzinger. 784 52 Interurban telefon 60.

Kdor hoče imeti res pristnim blagom prepletkano bižo, pohištvo in lakiranje raznih „koles“ v peči, naj se obrne na trdko

Tone Malgaj,

stavbni in pohištveni
plekar in ličar
Ljubljana,
Kolodvorska ulica 8.

Pozor! Ključavničarji in kovači! Pozor!

Po nizki ceni se prodaja več vrst železa, in sicer plovnato, štirifleglato, kotno, betonsko železo, klanke, žične vrvi, bodoča žica in drugo železo.

1191 2-3

Franc Tomažič & Ko.
trgovina s železnino na debelo Prešernova ulica 48.

Carinenje robe svake vrste i količine, preuzima sa tačno m primenom carinske tarife, cene ume-
rene i otprema brza

Bogoljub V. Gajić

1138 4-8
carinski posrednik
Sv. Petra cesta št. 27.

Carinsko posredništvo

F. & A. Uher

MARIBOR, Slovenska ulica 8

se priporoča za izvrševanje vseh ca-
rinskih poslov. Cene zmerne. Točna
in kulantna postrežba.

1070 5-5

sladno kavo
k vine, konserve
a sladkorjem
kavine konserve
brez sladkorja
marmelade

TRIGLAV

delniška družba „Triglav“
tovarne hrani v Šmarci pri Kamniku.
Kupuje tudi tovarne strovine.

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najkrajših nudi
vedno v zalogi: tovarna klobukov in slamnikov

Franc Cerar v Stobu

pošta in želez. postaja Domžale pri Ljubljani.

V popravila prevzema tudi vsa tovarna dela ter pr oblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani prevzema v naročila in moder-
niziranje trikot. Kovačevič i Tršan v
Prešernovi ulici št. 5, kjer se sprejema
1021 v sredo in v soboto. 52-7

Zaloga Wertheimovih blagajn

ognja in vloma
varne, v vsaki vo-
likosti, razpoložljive
točno in ceno, kot
vsaka Dunajska
trdk.

Cene:
Št. 0 K 2500—
1 „ 800—
2 „ 4000—
3 „ 5000—

46 Franc Schell
i. jugoslovanska izdelovalica blagin in kaset
Maribor, Koroška cesta 31.

Amerikansko strojno

olje

Olje, lahko, za vretena;
olje za transmisije;
olje, strojno za poljedelske stroje;
olje, strojno za težke stroje;
olje za avtomobile, lahko;
olje, izredno težko;
olje za cilindre;
olje proti prahu.

57 104-93

Glavna zaloga:
Medic, Rakovec & Zankl, d. z. o. z.
prej A. Zankl sinovi.

Naročajte in širite sledeče

leposlovne knjige:

D. Fajgelj: Tik za fronto. Broš. 36 K, vez. 45 K, poština K 2-80.
A. Novčan: Veleja. Broš. 28 K, vez. 36 K, poština 2 K.
Anatole France-Debeljak: Pingvinski otok. Roman. Cena broš. 42 K,
po pošti pripor. 2 „ 40 v več.
Dostojevski-Levstik: Besi. Roman v IV. delih. Broš. 42 K, vez. 54 K,
po pošti broš. 4 „ 40 v več, vez. K 30— v več.
Goncourt-Pastuškin: Dekle Elizab. Roman. Broš. 15 K, vez. 21 K, po
pošti broš. K 2— v več, vez. K 2-50 v več.
Cervantes-Sorli: Tri novele. Broš. 10 K, vez. 16 K, po pošti broš. K 2—
vez. K 2-50 v več.
Shakespeare-Zupančič: Sen kresne noči. Broš. 22 K, vez. 28 K, po
pošti broš. K 2— v več, vez. K 2-50 v več.
Macbeth. Broš. 32 K, vez. 40 K, poština 2 K.
Ante Debeljak: Solnce in senca. Broš. 10 K, vez. 15 K, po pošti broš. K 2—
vez. K 2-50 v več.
Stritarjeva antologija. Uredil dr. Iv. Prijatelj. Broš. 18 K, vez. K 26—,
po pošti broš. 340 v več, vez. K 4— v več.
Josipa Jurčiča zbrani spisi. Druga izdaja. Uredil dr. Ivan Prijatelj. I. zvez.
broš. 22 K, po pošti 5 K v več, II. zvez. broš. 22 K, po pošti 4 K 60 v več.

Knjige se naročajo pri založništvu: Tiskovna zadruga v Ljubljani,
Sodna ulica 8. 57 70

COSULICH-LINE
(prej Austro-Amerikano)

TRST-AMERIKA

prevažata potnike v New York redno trikrat,
v južno Ameriko po enkrat mesečno. — Pojasnili in prodaja vozni listkov

Simon Kmetec, glavni zastopnik za Slovenijo v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 26
Odplov brzoparnika „President Wilson“ 2 avgusta 1921. 714 87-16

„JADRAN“ d. z. o. z. LJUBLJANA

Dunajska cesta 9

priporoča 31 104-98

kolonijalno in špecerijsko
blago ter žitne pridelke.

Točna in solidna postrežba.

: **Jadranska banka** :

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi
pogoji. — Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji. —

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj,
Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija,
Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb,
Zrte, Wien. 9 52

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.